

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

Biografie Růženy Vackové

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michaela Pochybová

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne 2015

.....

vlastnoruční podpis

Ráda bych poděkovala paní PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za odbornou pomoc a cenné rady při psaní bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat paní PhDr. Adéle Gjuríčové, Ph.D. za poskytnutí informací týkající se Růženy Vackové. Za shromáždění archivních pramenů v Národním archivu v Praze velmi vděčím paní archivářce Miloslavě Buriánkové.

Obsah

Obsah	5
Úvod	7
1 První období života	10
1.1 Rodina.....	10
1.2 Studium.....	11
1.3 Politická orientace	11
1.4 Činnost Růženy Vackové za války.....	12
1.5 Přátelství s Josefem Zvěřinou	13
2 Druhé období života.....	15
2.1 Profesorka Růžena Vacková	15
2.2 Konverze ke katolictví	15
2.2.1 Katolická akce	16
2.2.2 Katolické společenství Rodina	17
2.3 Růžena Vacková a její bytové semináře	18
2.4 Osobní život	18
2.5 Před zatčením.....	20
3 Třetí období života	21
3.1 Zatčení	21
3.2 Rozsudek.....	21
3.3 Vězeňská činnost.....	22
3.3.1 Pracovní činnost	22
3.3.2 Dopis generálnímu tajemníkovi OSN	23
3.3.3 Hladovka	24
3.4 Amnestie	24
3.5 Pohřeb otce.....	25
3.6 Vězeňské přednášky	25
3.7 Korespondence z vězení	26
4 Čtvrté období života.....	28
4.1 Po vězeňská aktivita	28
4.2 Poslední rok Růženy Vackové na světě.....	29
4.3 Ocenění	29
5 Dílo Růženy Vackové	30
5.1 Růžena Vacková a její recenze.....	30
5.2 Působnost Růženy Vackové v časopisech	31
5.3 Římské historické reliéfy	32

5.4	Výtvarný projev v dramatickém umění	34
5.5	Věda o slohu.....	35
	Závěr	38
	Resumé.....	40
	Summary	41
	Seznam pramenů a literatury	42
	Archivní prameny	42
	Literatura	42
	Periodika	43
	Denní tisk	43
	Internetové zdroje	43
	Seznam příloh.....	44
	Příloha	45

Úvod

Růžena Vacková byla univerzitní profesorka na Karlově univerzitě, jejím hlavním studijním oborem byla klasická archeologie a dějiny umění. Její jméno je také známé tím, že byla vězeňkyní nacistického i komunistického režimu, která ani po patnácti letech za mřížemi nepřestala aktivně působit mezi spoluvězni a zasílat stížnosti československým úřadům. Mimo pedagogickou činnost měla spoustu jiných aktivit, byla například kulturněpolitická publicistka, organizátorka debatních kroužků a podporovatelka mladých umělců. Za války konvertovala k aktivnímu katolicismu. Stala se rektorkou katolické univerzity, přednášela na Akademických týdnech a vstoupila do katolického společenství Rodina.¹

Ze vzpomínek svých blízkých byla vždy velmi milovanou, ctěnou a za každých podmínek spolehlivou osobou, která podle mého názoru nejen kolem svých studentů, přátel a rodiny rozdávala i přes svůj životní osud pozitivní naladění.

Bakalářskou práci na toto téma jsem si vybrala, jelikož k této výjimečné ženě neexistuje žádná ucelená monografie. Jsem velmi poctěna, že jsem dostala tu příležitost, tímto způsobem takové práci pomoci ke vzniku.

Cílem této práce je vytvoření biografie velmi významné osobnosti Růženy Vackové, tedy seznámení s jejím životem. Zvláštní pozornost bude věnována okolnostem politického procesu s Růženou Vackovou. Také nesmí být opomenuto její dílo, které není obsáhlé, ale pro ní samotnou velmi podstatné.

Nejdůležitější fází mé práce bylo nashromáždit co nejvíce studijních materiálů týkající se Růženy Vackové, kterých není mnoho. Literatura, ze které jsem čerpala, není příliš bohatá. Našla jsem pár článků od několika autorů, které byly psány při příležitosti výročí od jejího narození nebo úmrtí, v nichž se opakovaly tytéž strohé informace. Velmi často jsem při mém bádání navštěvovala Studijní a vědeckou knihovnu v Plzni, kde jsem pracovala s periodiky. Nejvíce materiálů jsem zjistila k třicátým létům, k rokům 1945 – 1948 a vězeňským létům 1952 – 1967. Za to v období války nebo sedmdesátých a osmdesátých let neexistuje takřka nic.

Kontaktovala jsem praneť Růženy Vackové, PhDr. Adélu Gjuričovou, Ph.D., která mě ochotně odpověděla a odkázala na její články např. ve sborníku *Soudobé dějiny* s názvem *Uvědomělé kichotiády – politické myšlení Růženy Vackové*. Zde jsem načerpala mnoho podstatných informací.

¹ GJURIČOVÁ, Adéla. *Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové*. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 285. ISSN 1210-7050.

Dále jsem navštívila Národní archiv v Praze, kde jsem si prostudovala tři obsáhlé spisy s názvy fondů: Správa Sboru nápravné výchovy, Ministerstvo spravedlnosti – Státní soud, Ministerstvo spravedlnosti – Státní prokuratura, které jsou bohužel nezpracované a jejich bližší citace není možná, ale i přesto jsem zde zjistila ty nejcennější informace. Nalezla jsem mnoho důležitých dokumentů, např. rozsudek, různá usnesení, dopisy, osobní spis, rodný list. Tyto informace jsem nejvíce využila v kapitole s názvem Třetí období života, které se odehrává ve věznicích v Pardubicích, Ilavě, Novém Jičíně, Opavě a v Ostrově nad Ohří. Tato kapitola sčítá mnoho podkapitol např. s názvy Amnestie, Vězeňské přednášky nebo Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, jehož originál jsem měla možnost si v archivu vyfotografovat. Také jsem si tam prostudovala rozsudek, na jehož základě byla Růžena Vacková se skupinou dalších lidí v roce 1952 odsouzena v politickém procesu nazvaném „pro špionáž ve prospěch Vatikánu a USA“ na dvacet dva let žaláře.²

Kniha Vězeňské přednášky má velmi napínavé okolnosti svého vzniku, které popisují v podkapitole se stejnojmenným názvem. Tyto přednášky se staly obrovským smyslem života Růženy Vackové v padesátých a na počátku šedesátých let ve vězení. Přednášky se podle mého názoru velkým zázrakem dostaly pomocí Dagmar Skálové do povědomí všech lidí mimo věznici a po čtyřiceti letech mohly být vydány jako kniha.

Dalším pro mě důležitým materiálem byla kniha Ticho s ozvěnami, která je plná dopisů Růženy Vackové z vězení z let 1952 – 1967, psaných především svým synovcům, sestře a otci. Kniha byla vydaná v roce 1994 za pomoci synovců PhDr. Andreje Gjuriče a ing. arch. Alexandra Gjuriče. Toto je nejosobnější část ze všech materiálů, které o Růženě Vackové mám. Což je logické, jsou to dopisy svým nejbližším, tedy rodině. I přes přísnou ostrahu vězeňské cenzury zde cítím její neskonalou lásku k lidem i k Bohu.

Velmi důležitou součástí pro mou práci jsou samotné knihy Růženy Vackové, a to Římské historické reliéfy, útlá kniha Sokrates, vychovatel národa, Výtvarný projev v dramatickém umění, a nakonec Věda o slohu. Její první část byla vydaná posmrtně a druhá část existuje v rukopise. V kapitole s názvem Dílo Růženy Vackové jsem jim věnovala nemalou pozornost. Kromě knih psala do různých časopisů, např. Katolík, Vyšehrad, Národní střed nebo revue Tak.

Život Růženy Vackové je velmi zasažen dvojím uvězněním. Rozhodla jsem se tedy její život rozdělit do čtyř období, a tím i pojmenovat názvy některých kapitol.

² VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 164. ISBN 80-85795-10-8.

První období zahrnuje více než polovinu jejího života, začíná jak jinak než jejím narozením, a to 23. dubna 1901 ve Velkém Meziříčí a končí jejím prvním uvězněním od nacistů 2. února 1945.³ V této kapitole se můžete dozvědět něco o její rodině, studiu, politické orientaci nebo o jejím velkém přátelství s Josefem Zvěřinou.

Druhé, sedmileté období po válce končí uvězněním od komunistů dne 22. února 1952. Velmi důležitá část Růženy života, stala se v roce 1947 profesorkou a konvertovala ke katolictví. Jak si níže budete moc všimnout, byla např. členkou katolického společenství Rodina.⁴ Mezi její slabosti patřil i její malostranský byt, kam za ní chodívali lidé, pro které něco znamenala. O tom se můžete dozvědět v podkapitole s názvem Růžena Vacková a její bytové semináře.

Za třetí významnou epochou se skrývá, více než patnáct let strávených ve vězení, a to až do roku 1967. Ve vězení byla Růžena Vacková velice silná, snažila se všem pomáhat, což ji velice naplňovalo. Tato kapitola má mnoho podkapitol, jak už jsem výše zmiňovala např. Rozsudek, Amnestie, Vězeňské přednášky.

Čtvrté, rovněž patnáctileté období trvá až do dne její smrti 14. prosince 1982, kdy jí bylo 81 let. Ani její stáří ji nezabránilo v politických aktivitách, to mohu doložit skutečností, že v roce 1977 podepsala mezi prvními Chartu 77.⁵

Poslední kapitola se zabývá dílem Růženy Vackové. V pěti podkapitolách se pokusím všem čtenářům alespoň přiblížit smysl její pisatelské činnosti.

³ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 163 – 164. ISBN 80-85795-10-8.

⁴ Tamtéž, s. 164.

⁵ Tamtéž, s. 165.

1 První období života

1.1 Rodina

Růžena Vacková, přezdívaná Mokonička,⁶ se narodila 23. dubna 1901 ve Velkém Meziříčí,⁷ jemuž se přezdívalo v rodinném názvosloví Medřič.⁸

Její otec doc. Dr. Bohumil Vacek se narodil 9. července 1871 v Domažlicích. Byl synem Josefa Vacka, soukromníka, a Johanny, rozené Claudius.⁹ Zemřel v roce 1965 ve věku devadesáti čtyř let. Pracoval jako lékař ve Velkém Meziříčí a Vyškově. Od roku 1918 působil ve funkci zdravotnického referenta v Brně. V roce 1927 se stal ředitelem Státního zdravotního ústavu v Praze.¹⁰ Často jako úřední lékař měnil své působiště, jak si můžeme výše všimnout, delší čas pobýval na Moravě. Stál u počátků zrodu Československého červeného kříže. Bohumil Vacek patřil také k širšímu okruhu pátečníků kolem Karla Čapka a T. G. Masaryka.¹¹

Matka Růžena Vacková, rozená Vašátková, se narodila 14. července 1874 ve Velkém Meziříčí, jako dcera Zigmunda Vašátka (advokát ve Velkém Meziříčí) a Emílie, rozené Komárkové.¹² Byla novinářka a publicistka v Praze a také autorka četných brožur. Od počátku třicátých let se plně angažovala v ženském emancipačním hnutí, spolupracovala se senátorkou národně socialistické strany Františkou Plamínkovou, a byla místopředsedkyní Ženské rady. Zemřela v roce 1944 jako oběť nacismu.¹³

Růžena Vacková byla prvorozená, tedy nejstarší ze tří dětí manželů Vackových. Měla sestru Jiřinu, přezdívanou Sepluška, provdanou Gjuričovou, narozenou v roce 1908 (později pracovala jako odborná učitelka) a bratra dr. Vladimíra Vacka, přezdívaného Baboček,

⁶ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchejte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 56. ISSN 1211-7587.

⁷ Národní archiv, fond Ministerstvo spravedlnosti Praha – Státní prokuratura, nezpracováno, Rodný list.

⁸ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchejte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 56. ISSN 1211-7587.

⁹ Národní archiv, fond Ministerstvo spravedlnosti Praha – Státní prokuratura, nezpracováno, Rodný list.

¹⁰ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 163. ISBN 80-85795-10-8.

¹¹ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

¹² Národní archiv, fond Ministerstvo spravedlnosti Praha – Státní prokuratura, nezpracováno, Rodný list.

¹³ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 163. ISBN 80-85795-10-8.

narozeného v roce 1910, který byl později primářem táborské nemocnice.¹⁴ Za německé okupace po dlouhodobém žalářování v Drážďanech v roce 1944 byl MUDr. Vladimír Vacek společně se sestřínou manželem doc. MUDr. Alexandrem Gjuričem (1898 – 1944) popraven za protinacistickou činnost. V důsledku toho také umírá matka Růžena Vacková.¹⁵

1.2 Studium

Růžena Vacková navštěvovala klasické gymnázium ve Vyškově a v roce 1920 maturovala v Brně. V té době se poznala s osmnáctiletým Jiřím Wolkerem.¹⁶ Velmi brzy na to odešla do Prahy, kde začala studovat Filozofickou fakultu na Univerzitě Karlově a to obory: klasická archeologie u Hynka Vysockého, dějiny umění u Vojtěcha Birnbauma a menší filosofie a estetika u Otakara Zicha.

Po dobu studia se chtěla osamostatnit, tak pracovala jako vychovatelka v rodině českého lékaře a spisovatele Františka Šambergera. Roku 1923 se stala asistentkou Hynka Vysockého.

Po přijetí disertační práce Studie k vývoji portrétů a úspěšných rigorosních zkouškách studia završila 14. března 1925 doktorskou promoci. Poté odjela na stipendijní cestu do Říma. Také pracovala v Německém archeologickém ústavu a připravovala svou příští habilitační práci Římské historické reliéfy. Jedná se o dva svazky, a to Formální vývoj z roku 1929, a Obsahový vývoj z r. 1936. Na základě této studie se stává r. 1930 soukromou docentkou pro klasickou archeologii. Je velmi výraznou osobou a stýká se s vůdčími kulturními osobnostmi doby, a to s Janem Patočkou, Václavem Černým, Zdeňkem Kalistou, Bedřichem Fučíkem, Karlem Šourkem, Josefem Hutterem a dalšími.¹⁷

1.3 Politická orientace

Při svém příchodu do Prahy ve dvacátých letech navázala kontakty s levicovými intelektuály a umělci, včetně komunistických. Brzy je ovšem opustila a přidala se spíše k proudu umírněné nacionální pravice. To jistě můžeme potvrdit některými specifickými prvky v českém pravicovém myšlení, které u R. Vackové sledujeme, a to např. radikalismus,

¹⁴ ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. Brno: Blok, 1991. s. 137.

¹⁵ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 164. ISBN 80-85795-10-8.

¹⁶ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24.

¹⁷ VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. s. 246. ISBN 80-238-4327-3.

křesťanský solidarismus, populistické české plebejství, při jejím prožívání politiky za druhé republiky a v protektorátu.

Její politickou orientaci nejvíce můžeme sledovat od poloviny třicátých let v její publicistické činnosti. Jejími hlavními tématy byla absence objektivních kritérií v české kulturní politice i kritice. Motivací této kritiky byla snaha o vybudování sebevědomé a kvalitní české národní kultury.

Kulturní levice v nejširším pojetí podle Vackové vnáší do umění a kultury politická měřítká v podobě pragmatického, skupinového uvažování. Umění je zbavováno své etické podstaty. Vacková s tím nesouhlasí, proto např. odmítá surrealismus. Pod vlivem tohoto širokého kulturního proudu se rozdělují role v inscenacích předních pražských divadel, v autorství pomníků i státní ceny za literaturu. R. Vacková mnohokrát ve svých článcích požaduje výhradně odborná kritéria pro posuzování děl. Vackové se nelíbí nekritické přijímání sovětsko-ruských vzorů, které neodpovídají české tvůrčí formě. Výjimkou pro R. Vackovou je Emil František Burian, kterého považuje za ideového protivníka, ale nadaného.

Mezi centrální pojmy politického uvažování Růženy Vackové patřil národ, vlastenectví, národní povaha, národní tradice. Ve svých textech o těchto pojmech uvažuje většinou v pojmových dvojicích, jako např. národ a lid či vlastenectví a nacionalismus.

Vacková kritizuje příliš dalekosáhlou úlohu politických stran v politickém systému první republiky, ale svou kritikou stranickopolitického statu quo neodmítá strany, nýbrž apeluje na prohloubení jejich politické úvahy od pouhého sebeprosazování směrem ke vzdálenějším horizontům.

Pokud jde o aktivity katolické, stala se členkou Československé strany lidové, ale vystoupila ihned po únoru 1948. Avšak aktivně působila v nelidoveckých nebo dokonce protiklerikálních okruzích, jako byly Akademické týdny nebo Katolická akce.¹⁸

1.4 Činnost Růženy Vackové za války

Po uzavření vysokých škol v roce 1939 pracuje v redakci Slovníku jazyka českého, s už předtím získanou zkušeností, a to psaním hesel do Ottova slovníku naučného.¹⁹

Roku 1939, na počátku okupace, se odmítne zúčastnit archeologického sjezdu v Berlíně s odůvodněním, že nesouhlasí s nacistickou orientací tehdejší německé vědy. V téže době se

¹⁸ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 286-290. ISSN 1210-7050.

¹⁹ ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. Brno: Blok, 1991. s. 139.

také zapojí do protinacistického odboje.²⁰ Mimo jiné provozuje ilegální činnost, a to přenášení tajné vysílačky „Voláme č. 15“, která měla dodávat zprávy o místech výroby V-2. Za tuto činnost je obviněna pro přípravu velezrady, 2. února zatčena v pankrácké cele a má být zastřelena nebo oběšena jako její přítel, bratr a švagr rok předtím.²¹ 5. května se ale pankrácká věznice při Pražském povstání otevírá a Růžena Vacková je vysvobozena z nacistického vězení.²²

Z pankrácké cely smrti se jako zázrakem vrátila do náruči opuštěného otce. Co pro ni tento návrat znamenal, napsala po dvaceti letech z dalšího, tentokrát komunistického vězení: „*Ten můj návrat 5. května ze sklepa Pankráce k tatínkovi byl krásný. Snad až na dvě, tři chvíle, to jediné krásné, co si člověk přinesl ze smrti do života. Pamatuji, tati, jak jsme si tehdy padli do náručí a život byl napojen. A pak už byly vlastně jen samé strasti a měli jsme jen čemu pomáhat a co pohřbívat. Od třicátého osmého, tedy dvacet sedm let, byla naše rodina v permanenci sebenasazení. Přejímali jsme ustavičně veřejnou odpovědnost.*“²³

1.5 Přátelství s Josefem Zvěřinou

V této podkapitole bych alespoň stručně chtěla přiblížit život Josefa Zvěřiny a poté přátelství mezi ním a Růženou Vackovou.

Josef Zvěřina se narodil 3. 5. 1913 ve Stříteži u Třebíče. Navštěvoval Arcibiskupské gymnasium v Praze a maturoval v roce 1933. Poté studoval filozofii a teologii na Lateránské univerzitě v Římě a v roce 1937 byl vysvěcen na kněze.

V době války byl za své protinacistické postoje 13 měsíců internován v Zásmukách. V letech 1945 – 1950 působil jako asistent profesora křesťanské archeologie Josefa Cibulky na KTF Univerzity Karlovy. Hlásil se též k odkazu profesorky archeologie Růženy Vackové. V letech 1946 – 1947 studoval dějiny umění na univerzitě v Paříži. V roce 1948 byl na Karlově univerzitě promován doktorem teologie. V roce 1952 byl odsouzen za údajnou velezradu a vyzvědačství na 22 let vězení (ve skutečnosti za pastorek mezi studenty a inteligencí) a

²⁰ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24.

²¹ VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. s. 246. ISBN 80-238-4327-3.

²² ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. Brno: Blok, 1991. s. 139.

²³ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchajte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 57. ISSN 1211-7587.

propuštěn byl v roce 1965. Poté vystřídal řadu dělnických profesí. Byl jedním z prvních signatářů Charty 77 a jejím aktivním spolupracovníkem.

Po listopadu 1989 byl jmenován čestným děkanem KTF na Karlově univerzitě. Zemřel náhle 18. 8. 1990 v Itálii nedaleko Říma. Za své zásluhy byl v roce 1991 vyznamenán Řádem TGM in memoriam.²⁴

Za války se R. Vacková setkává s panem Josefem Zvěřinou. Vzniká mezi nimi krásné přátelství, které trvá až do konce jejich života.

Po čtyřiceti letech o tom pan Josef Zvěřina píše: *„Bála se sakristií jako pravá intelektuálka. Ale jednou se přemohla. Donesla mi Heymannovu Katedrálu, neboť jsem u svatého Mikuláše pro pražskou smetánku v kázání navazoval na to, co tam bylo vidět. – Není to k dostání, může Vám to posloužit, i když jsou tam bludy. „Vy tomu rozumíte?“ – ptal se povýšeně mladý kněz podle indického přísloví: Mladé tele se ani lva nebojí. S nevinným holčičím úsměvem mi řekla: „To je totiž můj obor.“ Tak začalo naše přátelství. Nebyla schopna se urazit – a když nízkosti proti ní bylo mnoho a musela to udělat, stačil jediný dotek a celá pracovní stavba se rázem zhroutila. Celou její hloubku jsem si uvědomil nejdříve, když ji navštívil při svém pražském pobytu Karl Rahner: setkali se dva velcí a prostí lidé. O teologovi ví celý svět, o jeho ženském protějšku jen Bůh.“*²⁵

S Josefem Zvěřinou připravovala Listy mládeži do pracovních táborů v Německu. Dále spolu vedli společenství Rodina, které mělo koordinovat a inspirovat zakládání kroužků na vysokých školách.²⁶

²⁴ FF MU Brno – Katedra filosofie. Josef Zvěřina. *Phil.muni.cz*. [Online]. Dostupné z URL <<https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/zverin.html>>. [Cit. dne 2015-04-05].

²⁵ HOŠEK, Josef. Deset let od úmrtí Růženy Vackové. *Katolický týdeník*, 1993, roč. 4, č. 51, s. 5.

²⁶ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 300.

2 Druhé období života

2.1 Profesorka Růžena Vacková

Z Pankrácké cely se Růžena Vacková vracela jako jiný člověk. Po této události se okamžitě vrací do společenského a veřejného života. Opět začíná přednášet na Karlově univerzitě, kde je v roce 1947 jmenována profesorkou klasické archeologie s účinností od 1. května 1941. Po dr. Miladě Paulové se stala druhou ženou, která dosáhla na akademické půdě této pedagogické hodnosti v Československu.²⁷

Přednášky profesorky Vackové probíhaly v zadní části Klementina a měly nezvyklý ráz. Za osu pedagogické činnosti pokládá povinnost předávat žákům zásady antické kultury. Napsala na toto téma knihu, která ale nebyla vydaná.

Vacková byla výjimečně obětavou vyučující, užívala náročných seminárních metod, jež nutily studenty neschovávat se za pouhou převzatou znalost, nýbrž samostatně uvažovat a formulovat vlastní pohled na umělecké dílo. Podněty studentů promýšlela i ve svém volném čase, navazovala s nimi osobní vztah, snažila se jim pomáhat v existenčních i jiných starostech.²⁸

2.2 Konverze ke katolictví

Po popravě svých blízkých nacisty konvertuje do katolického veřejného života. Ke své konverzi se později vyjádřila: „*Není těžké boha poznat, ale je těžké se mu vzdát.*“²⁹ Kromě své vědecko – pedagogické činnosti na Univerzitě Karlově se stává lektorkou studia catholica, kurzů, jimiž františkán Jan Evangelista Urban chce položit základy pro budoucí katolickou univerzitu. Dále přednáší na Akademických týdnech, organizovaných dominikánem Metodějem Habáněm. Seznamuje se s dnes legendárním chorvatským knězem Kolakovičem, který založil společenství nejbližších spolupracovníků a nejzkušenějších aktivistů nazvané Rodina, které mělo koordinovat a inspirovat zakládání kroužku na vysokých školách. Jeho vedením pověřil již zmíněného Josefa Zvěřinu a Růženu Vackovou a jejich nejbližšími

²⁷ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 164. ISBN 80-85795-10-8.

²⁸ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 299. ISSN 1210-7050.

²⁹ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchajte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 56-58. ISSN 1211-7587. s. 57.

spolupracovníky se stali Alexander Heidler, Adolf Kajpr, František Mikulášek, Metoděj Habáň, Oto Mádr a jiní.³⁰

2.2.1 Katolická akce

Tyto okruhy vznikaly spontánně na vysokých školách, kde se lidé společně modlili, diskutovali a vzdělávali se ve společenských vědách. Jen pro doplnění, Katolická akce je projekt mnohem starší, neboť k této formě laické aktivity dal podnět už papež Pius II. v roce 1922.

Před únorem 1948 nebyl politický obsah těchto kroužků nijak explicitní, ba ani jednoznačný, to vysvětlovala později Vacková: „*S mnohými kněžími, řeholníky, řeholnicemi a pracovníky katolickými přijímali jsme zprvu kladně jak lidově demokratické zřízení, tak společenskou revoluci i příklon k SSSR.*“ Zlom nastal po útoku komunistického režimu na autonomii církevních struktur, což byla konfiskace biskupů a zahájení režimní Katolické akce v roce 1949. Poté Růžena Vacková začala bojovat všemi svými dostupnými prostředky za svobodu církve. Také nadále organizuje schůzky společenství, pomáhá lidem postiženým novou mocí, všemožně usiluje o zachování kontaktu internovaných biskupů s církví doma i ve Vatikánu a o předání informací o zdejší situaci katolické církve do zahraničí. K tomu využívá některých studentů či studentek, kteří patří ke členům Katolické akce. Poté následovalo zatýkání. Vacková své zatčení očekávala, ale byla zaskočena šíří, v níž byla Katolická akce procesy postižena. Mnohaleté tresty svých studentek, kterým bylo v době zatčení kolem dvaceti let, si Růžena Vacková nikdy nepřestala vyčítat. Nedocenila ovšem ani průběh vyšetřování a soudního líčení, od počátku hrdě vypovídala o svých názorech a aktivitách.

Byli pozatýkáni členové Rodiny a také všichni, kdo jim nějak pomáhali. Zatkly i skupiny neznámých studentů, ze kterých byli dokonce dva odsouzeni k smrti a popraveni. Vackové po těchto smutných událostech dochází, že tento celý proces velmi podcenila. Později prohlásila: „*Zkreslené formulace v protokole jsem podepsala proto, že jsem celé trestní řízení i vyšetřování podceňovala, že jsem si myslela, že jde o komedii, a že jsem na své osobě chtěla ukázat náboženský útlak a křivení náboženských cílů.*“ Proti rozsudku se neodvolává a trest přijímá.³¹

³⁰ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 295 – 300. ISSN 1210-7050.

³¹ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 299-301. ISSN 1210-7050.

2.2.2 Katolické společenství Rodina

Po propuštění z pankrácké věznice přišla další velmi zajímavá duchovní událost v jejím životě, a to, že se stala spolupracovnicí jezuity Tomislava Kolakoviče, který působil v Čechách. Za to, že v rodném Chorvatsku tehdy za války zakládal podzemní kroužky křesťanské dělnické mládeže, si vysloužil zájem ustašovců i gestapa, takže přesídlil nejdřív na Slovensko a potom do Prahy. Všude si počínal stejně. Podporoval takzvaný laický apoštolát, nezávislý na církevních strukturách, což se mělo ukázat důležité právě v době totality, kdy byly tyto struktury rozvráceny mezi prvními.

Jeho hnutí tvořily skupinky věřících, přezdívané kroužky nebo buňky, z nichž té ústřední, zahrnující Kolakovičovy nejbližší přátele a spolupracovníky, se přezdívalo Rodina. Kromě dalších známých katolických aktivistů Alexandra Heidlera, teologů Josefa Zvěřiny a Oty Mádra nebo budoucího biskupa Štěpána Trochty se členkou Rodiny stala i Růžena Vacková.

K přednostem Rodiny patřilo, že jejími členy byli i kněží, řeholníci a laici. Platila také určitá konspirační pravidla, bohužel zdaleka ne tak přísná jako například v komunistických odbojových buňkách za války.³²

Po roce 1948 nová státní moc zlikvidovala Rodinu stejně snadno jako oficiální církevní struktury. Od začátku monitorovala její činnost, zachytila mj. slavný Mádrův samizdat z roku 1950 Slovo o této době. Byl to návod katolíkům, jak si po únoru počínat. V letech 1951 – 1952 členy Rodiny pozatýkala.

Politicky se do té doby projevovali jen zřídka, Vacková v tom byla spíše výjimkou. V únoru 1948 se jako jediná členka profesorského sboru na univerzitě zúčastnila pochodu studentů na Hrad, aby společně manifestovali podporu prezidentu Edvardu Benešovi.³³ Na Pražském hradě protestují proti komunistickému puči a jsou rozehnáni policií. Když na první poúnorové schůzi fakulty děkan J. B. Kozák čte návrh akčního výboru na vyloučení studentů, postaví se za ně opět profesorka Vacková. Veřejně dosvědčuje, že manifestace měla především mravní charakter a svůj projev končí slovy: „*Ty výkřiky byly povahy mravní, a*

³² KOSATÍK, Pavel. Vězení jako osud – Růžena Vacková. *Respekt*, 2010, roč. 21, č. 3, s. 56. ISSN 0862-6545.

³³ Tamtéž, s. 57.

byla – li tedy kritériem vylučování studentů účast na manifestaci, pak chci sdílet jejich osud. ³⁴

Nebylo tedy náhodou, že se ocitla mezi pedagogy, jejichž přítomnost na univerzitě se stala nadále nežádoucí. Na seznamu přednášejících v podzimním semestru 1950 – 1951 její jméno už nebylo. Růžena Vacková musela prožívat hluboké ponížení a zneuctění univerzity, kterou tak milovala. ³⁵

2.3 Růžena Vacková a její bytové semináře

Před válkou i po ní organizovala debatní kroužky a podporovala mladé umělce. Každé pondělí se v jejím bytě na Malostranském náměstí scházelo velké množství nejrůznějších lidí, kde se probíralo všechno možné, jak politika, tak věda, umění nebo víra. Podle slov synovce Andreje Gjuriče měla vždy na dveřích cedulku, kde bylo napsáno: „*Všichni jsou vítáni v pondělí od dvou hodin – neomezeně. V jiné dny neohlášených návštěv nepřijímám.*“ ³⁶

Tato všemi milovaná osoba si ani po návratu z vězení v roce 1967 nedopřála trochu klidu a po další léta se v jejím bytě scházeli lidé, kterým Růžena přednášela např. o umění. Tyto přednášky byly na chvíli omezeny v době policejního intenzivního zájmu po jejím podpisu Charty a pak až v době její poslední nemoci. ³⁷

Pro mnoho lidí byla významnou a důležitou osobností, takže si myslím, že se v jejím malostranském bytě pravidelnými návštěvami historiků, katolíků nebo umělců nezavřely dveře.

2.4 Osobní život

V mém zjišťování informací o Růženě Vackové mi stále vrtala hlavou myšlenka, jestli má manžela a děti. Nikde jsem se o tom nic nedočetla, z toho tedy vyplývá, že rodinu neměla a neuzavřela ani manželství.

³⁴ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

³⁵ Tamtéž.

³⁶ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 8. ISBN 80-85795-10-8.

³⁷ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

V pár dopisech se zmínila, že vysokým nárokům, jaké měla na případného partnera, v podstatě žádný z mužů, které kdy potkala, nedostál. Snad s jedinou výjimkou jejího univerzitního učitele, historika umění Vojtěcha Birnbauma. O něm kdysi uvažovala. Ale, jak komentovala Růžena Vacková: „*Byl už příliš vysoko a příliš zralý, než abych mu byla i ve své vědě nepodlehla – a já jsem potřebovala svobodný vývoj i ve vědě.*“³⁸

To, že neměla děti, si podle mě kompenzovala tím, že trávila většinu svého volného času se svými synovci Andrejem a Alexandrem Gjuričem, kteří ji milovali. Chtěla jim také moc vynahradit ztrátu jejich otce v roce 1944.

Bydlela na Malostranském náměstí, ve starším domě s pavlačemi, podloubím a gotickými sklepy. Pro své nejbližší a hlavně synovce měla vyhrazený čtvrtek, který si spolu vždy naplno užívali. Chodili na zmrzlinu a kolotoč. Četli si pohádky a vymýšleli různé příběhy. Hrála jim loutkové divadlo, které u své tety měli, např. antické tragédie. Chodívali společně po kostelích, ale také sedávali v kavárnách nebo hospodě. Někdy byli s tetičkou na jejím pracovišti v Klementinu nebo v ateliéru malíře Troupa a architekta Čermáka, se kterými spolupracovala.³⁹

Andrej Gjurič na svou tetičku prozrazuje, že přestože se nikdy nenaučila vařit, byla výbornou hostitelkou a vymýšlela nejzvláštnější jídla ze všeho možného. Jediný moučník, který uměla, byla mísa s piškoty prolévaná např. čokoládou a prokládaná meruňkovým kompotem nebo oříšky a nazývali ho andělské jídlo. Její synovci ho měli moc rádi a neustále ho od ní vyžadovali. Její specialitou ještě byla dršťková polévka. Mezi jejími nedostatky ve vaření například patří, že když jednou na martinský svátek pekla husu, zapoměla ji vykuchat.⁴⁰

Mezi její závislosti patřila káva a cigarety, a to v neomezeném množství. Milovala sochy světců na Karlově mostě, nosila k nim květiny. Nejen pro nemajetné studenty, ale pro všechny lidi kolem sebe měla vždy otevřenou dlaň, i když sama neměla „ani vindru“.⁴¹

³⁸ KOSATÍK, Pavel. Vězení jako osud – Růžena Vacková. *Respekt*, 2010, roč. 21, č. 3, s. 57. ISSN 0862-6545.

³⁹ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 8. ISBN 80-85795-10-8.

⁴⁰ Tamtéž, s. 9.

⁴¹ Tamtéž.

2.5 Před zatčením

Její synovci byli svědci toho, když jednou v těch jejich společných čtvrtcích přišli estébáci Růženu Vackovou zatknout. Byla už dva roky vyhozená z fakulty a půl roku pravidelně sledovaná. Synovci tím nebyli moc překvapení, protože jim tetička všechno říkala a také jim ukazovala na ulici nebo v tramvaji členy Státní bezpečnosti, které nazývala fyzlové a kteří ji často sledovali.

Poté přišlo patnáct let, kdy byla Růžena Vacková v kriminále a se svými blízkými se dorozumívala pomocí dopisů nebo jen skrz velmi řídké, krátké a tvrdé návštěvy.

Na návštěvu mohli jen dva z rodiny, trvala jen hodinu a byla jednou za tři měsíce. Při návštěvě byli odděleni při nejmenším stolem nebo sítí a hlídal je bachař. Byla to zvláštní atmosféra.

Než se na návštěvu jelo, předcházely jí velké přípravy, a to kdo pojede, kdy a jak. Také připravování a neustálé převažování povoleného balíčku, který mohl mít kilo, maximálně kilo a půl, bylo leckdy obtížné. Obsah by měl být vydatný, nezbytně potřebný a i zdravotně nutný, aby balík nebyl vrácen. Někdy obsahoval trvanlivý salám, čokoládu, také cigarety a kávu.⁴²

⁴² VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 10. ISBN 80-85795-10-8.

3 Třetí období života

3.1 Zatčení

22. února 1952 je Růžena Vacková společně s níže uvedenými osobami zatčena a umístěna do vazby na základě zcela vykonstruovaného obvinění ze špionáže pro Vatikán a USA a přípravu velezrady.

Do vězení odchází duchovně nezranitelná, s vědomím odpovědnosti nejen za sebe samotnou, ale i za všechny, kteří byli odsouzeni současně s ní, a především s nezvratným přesvědčením, že hájí čest fakulty.

Růžena Vacková byla v několika nápravných ústavech v České republice. Z počátku výkonu trestu byla v Pardubicích, Praze, Opavě, Ilavě a Ostrově nad Ohří. Nejvíce času Růžena Vacková strávila v pardubické věznici, přezdívané Hrad, kde potkala mnoho přátel, pro které měla vždy dost pozornosti, soucitu i dobrých rad.

V nejtěžších českých věznicích stráví patnáct let. Zatímco kněží a katoličtí intelektuálové jsou ve vězeních a pracovních táborech alespoň mezi sebou, na odděleních přezdívaných Vatikán, Růžena Vacková tráví tato léta převážně s vražedkyněmi, prostitutkami a zlodějky. A to především po amnestii v květnu 1960, kdy ubylo ve věznicích politických vězňů. Vacková tak ztrácí kontakt s okruhem vzdělaných a kultivovaných žen. Vacková aspoň ty negramotné ženy učí číst a psát, ale netají se strašnou únavou z překonávání z nechuti k nim.⁴³

Když se jí později někdo ptal, za co jí vlastně odsoudili, odpovídala: „*Jako Sokrata. Za to, že kazím mládež. A tyhle děti jsem přivedla do kriminálu.*“⁴⁴

3.2 Rozsudek

Státní soud v Praze po hlavním líčení konaném ve dnech 11. až 13. června v Brně uznal vinnými tyto osoby: Otto Mádr⁴⁵, Vladimír Jukl⁴⁶, Žofie Langrová⁴⁷, PhDr. Růžena Vacková,

⁴³ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 306. ISSN 1210-7050.

⁴⁴ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchajte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 58. ISSN 1211-7587.

⁴⁵ Narodil 15. 2. 1917 v Praze, kaplan u sv. Mikuláše v Praze.

⁴⁶ Narodil 19. 4. 1925 v Bratislavě, asistent Přírodovědecké fakulty v Bratislavě.

⁴⁷ Narodila 1. 12. 1896 v Slatině, okres Brno, generální představená řádu Karla Boromejského.

Václav Razík⁴⁸, Marie Vintrová⁴⁹, Zdeněk Čačka⁵⁰, Stanislav Ledabyl⁵¹, Vlastimil Železný⁵² a Alois Pokorný⁵³.

Tyto osoby byly obviněny z toho, že v době od roku 1948 až do svého zatčení, počátku roku 1952, vytvořily skupinu, jejímž účelem bylo hromadit špionážní zprávy různého druhu, převahou rázu církevně politického, a dodávat je Vatikánu. Různé špionážní zprávy do zahraničí měly dodávat nepřátelům vlasti prostřednictvím imperialistických agentů nebo cizích zastupitelských úřadů a agenta Svatopluka Schütznera. Někteří byli obviněni z toho, že špionážní zprávy shromažďovali a ukrývali je s úmyslem dodat je cizí moci.⁵⁴

O. Mádr, V. Jukl, Ž. Langová, R. Vacková, V. Razík a M. Vintrová organizovali kroužky katolické mládeže, případně poskytovali těmto kroužkům podporu, mládež vychovávali proti lidově demokratickému zřízení.

Za trestný čin vyzvědačství, velezrady a dokonce trestný čin vraždy byly následující osoby odsouzeny takto: Otto Mádr na doživotí, Vladimír Jukl na dvacet pět let, Žofie Langrová na dvacet let, Růžena Vacková na dvacet dva let, Václav Razík na osmnáct let, Marie Vintrová na sedmáct let, Zdeněk Čačka na patnáct let, Stanislav Ledabyl na čtrnáct let, Vlastimil Železný trest smrti, Alois Pokorný trest smrti.

Propadnutí celého jmění majetku je ještě dalším trestem pro tyto osoby O. Mádr, V. Jukl, Ž. Langová, R. Vacková, V. Razík a M. Vintrová, Z. Čačka a S. Ledabyl. Mimo to tyto osoby ztratily práva občanské, buď navždy, nebo na dobu deset let.⁵⁵

3.3 Vězeňská činnost

3.3.1 Pracovní činnost

Od přemístění do Ostrova nad Ohří je zařazena vzhledem k jejímu zdravotnímu stavu a věku na oddělení žen, které nepracují. Na předchozích ústavech byla zařazena na pletárně, na výrobě knoflíků a na dalších pracích. Když byla v nápravné ústavu v Ilavě, tak pracovala na

⁴⁸ Narozen 10. 9. 1921 v Brně, kooperátor v Brně.

⁴⁹ Narozena 24. 6. 1902 v Petrovicích, okres Boskovice, představená kláštera sester Těšitelek v Rajhradě u Brna.

⁵⁰ Narozen 2. 10. 1928 v Brně, student Přírodovědecké fakulty v Brně.

⁵¹ Narozen 13. 11. 1919 v Uhřicích, okres Bučovice, administrátor fary v Doubravníku.

⁵² Narozen 18. 4. 1928 v Doubravníku, okres Tišnov.

⁵³ Narozen 3. 4. 1928 v Tišnově, student farmacie v Brně.

⁵⁴ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno, Rozsudek.

⁵⁵ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno, Rozsudek.

pracovišti Chemosvit, kde lepila celofánové sáčky. V práci na všech ústavech je hodnocena poměrně dobře. Až na to, že odmítala pracovat v neděli, a to protože byla velmi nábožensky založená.⁵⁶

3.3.2 Dopis generálnímu tajemníkovi OSN

Ve výkonu trestu obhazuje v diskuzích s dalšími odsouzenými poměry v bývalé buržoazní republice. Během výkonu trestu se podílela na organizaci různých protestních akcích. Např. v roce 1956, kdy se hanlivým způsobem vyjadřovala o Československých zákonech a spolu s dalšími odsouzenými měla v úmyslu tuto hanlivou stížnost odeslat tehdejšímu tajemníkovi OSN. To bylo jednou v červnu 1956, když Rudé právo oznámilo návštěvu generálního tajemníka Organizace spojených národů Daga Hammarskjölda v Praze. V tu dobu pobývala Růžena Vacková na izolačním oddělení zřízeném v pardubické věznici pro politické vězeňkyně. Celkem dvanáct žen, kromě Růženy Vackové, to byly Ludmila Baloušová, Libuše Bulínová, Antonie Hasmadová, Vlasta Charvátová, Marie Jandová, Helena Kučerová, Markéta Pavlíčková, Dagmar Skálová, Helena Šelleyová, Božena Tomášková a Dagmar Tůmová. Každá z nich napsala osobní dopis, v němž informovala o důvodech a způsobu svého zatčení, vyšetřování a odsouzení a o podmínkách ve výkonu trestu. Žádaly příznání statutu a práv politických vězňů.⁵⁷

Ve snaze jednat zcela legálně, žádaly o předání dopisu generálnímu tajemníkovi OSN ministra zahraničí Václava Davida. Adresovaly ho přímo jemu, byl i se známkou vhozen do schránky náčelníka věznice. Nic takového se nestalo. Do cel v noci vtrhli dozorcí a ženy podrobili důkladné prohlídce. Poté je odvezli do vyšetřovací vazby do Chrudimi, kde je vyslyšeli vyšetřovatelé Ministerstva vnitra. Nezabývali se obsahem stížnosti, ale brali to spíše jako provokativní akci se záměrem hanobit stát v zahraničí a narušit kázeň mezi ostatními. Pisatelky byly potrestány na tři měsíce, byla jim zakázána korespondence, balíčky, tisk a návštěvy.⁵⁸

⁵⁶ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

⁵⁷ GJURIČOVÁ, Adéla. Růžena Vacková: Dopis generálnímu tajemníkovi OSN. *Salve*, 2005, roč. 15, č. 1, s. 102. ISSN 1213-6301.

⁵⁸ Tamtéž.

3.3.3 Hladovka

Růžena Vacková do roku 1963 mnohokrát porušovala řád, tím že nechtěla nastoupit do práce v neděli, jak už jsem výše psala, proto měla kázeňské tresty. Tuto svoji víru pomocí činů přenášela i na další odsouzené. V srpnu roku 1966 zahájila hladovku, protože ji nebylo umožněno vykonávat hromadně s dalšími odsouzenými náboženské obřady. Za tento přestupek byla kázeňsky potrestaná umístěním do uzavřeného oddělení na dobu 10 dnů.

Naopak roku 1965 byla dvakrát kázeňsky odměněna za dobrou pracovní morálku a kvalitně odvedenou práci, např. potravinovým balíčkem, mimořádným dopisem nebo zvýšením kapesného.⁵⁹

3.4 Amnestie

Růžena Vacková několikrát odmítla požádat o milost a několikrát prohlásila, že neodejde z vězení dřív, než budou propuštěni všichni nevinně věznění kněží. Vždycky odmítala a říkala, že trpí pro spravedlivou věc a že Bůh jí vše vynahradí. V roce 1960 odmítla podat žádost o amnestii se slovy: „*Vy jste mne zavřeli, vy mne musíte pustit.*“⁶⁰

Tento čin, odejít z vězení až bude propuštěn poslední katolický kněz, se pro ni stal posledním projevem svobody. A vrací se opravdu až mezi posledními v roce 1967, kdy prokurátor sám její případ přezkoumal a R. Vacková byla podmíněčně propuštěna. 27. 4. 1967 okresní soud v Karlových Varech rozhodl v usnesení o podmíněném propuštění na svobodu z výkonu trestu na zkoušku v době trvání tří let.⁶¹

Při amnestii prezidenta republiky dne 9. května 1965 bylo Růženě Vackové prominuto část trestu. Z původních dvacet dva let ji v roce 1965 zbývalo ještě necelých devět let a tato doba byla zkrácena na polovinu, tedy čtyři roky, čtyři měsíce a patnáct dní.⁶²

Prokurátor, který s ní jednal o podmíněném propuštění, později prohlásil: „*Zdálo se mi, jako by byla hrdá na to, že je v kriminále, a že její činnost byla skutečně politická a režimu nepřátelská.*“⁶³

⁵⁹ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

⁶⁰ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchajte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 58. ISSN 1211-7587.

⁶¹ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno.

⁶² Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno.

⁶³ HOŠEK, Josef. Deset let od úmrtí Růženy Vackové. *Katolický týdeník*, 1993, roč. 4, č. 51, s. 5. ISSN 0862-5557.

3.5 Pohřeb otce

Jen jednou opustila vězení, a to když ji zemřel otec a šla na jeho pohřeb. O úmrtí a následné kremaci svého otce se dozvěděla 26. 7. obdržením telegramu. Dne 26. a 27. 7. 1965 jí bylo uděleno zvláštní přerušení trestu z vážných rodinných důvodů. Předtím, než ji pustili, musela podepsat prohlášení o mlčenlivosti.⁶⁴

Když po třinácti letech vyšla do plných ulic, doprovázel ji při cestě její synovec Andrej Gjurič, který ji vedl za ruku a cítil, že má velký strach. Její návštěva všechny ohromila, i když jen na tak krátkou dobu. Z přerušení výkonu trestu se vrátila po dvaceti čtyř hodinách včas.⁶⁵

3.6 Vězeňské přednášky

Růžena Vacková ve vězení vůbec nemarnila čas, vyplňovala ho tím, že svým spoluvězenkyním přednášela např. o kulturním vývoji lidstva, o Egyptě, Řecku nebo Římě a o umění. Měla vzácnou schopnost komunikovat s lidmi velmi odlišných úrovní. Například se snažila porozumět prostitutkám, kterým vyprávěla antické báje a stala se mravní oporou všem svým spoluvězenkyním. O těchto přednáškách, které Růženka ve vězení vedla, víme díky Dagmar Skálové, která je v pardubické věznici zaznamenávala a tajně ukrývala. Tyto přednášky poté předala Archivu Univerzity Karlovy, který je v roce 1999 knižně vydal.

Dva sešity přednášek Růženy Vackové se jí podařilo propašovat, když ji 10. května 1965 po šestnácti letech propustili z opavské věznice.⁶⁶

Linkovaný školní sešit formátu A4 Dagmar Skálová rozřízla v polovině nožem, aby ho mohla snadněji ukrýt. Tento přednáškový sešit ukrývala pod zpevňovací bederní pás, který měla po úrazu páteře. Mohla ho tam mít ukrytý neustále, protože když byly např. nějaké prohlídky, kdy bylo nutné se např. svléci do naha, tak si mohla pás ponechat. Tam ho ukrývala do počátku šedesátých let, než jí její maminka poslala z domova malý cestovní kufřík s civilním šatstvem na cestu domu při případném propuštění. Dagmar odstranila vnitřní papírový kryt dna kufříku a vsunula tam oba sešity. Kufřík vrátila do původního stavu

⁶⁴ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno.

⁶⁵ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 12. ISBN 80-85795-10-8. s

⁶⁶ VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. s. 265. ISBN 80-238-4327-3.

k nerozeznání, který byl dán do vězeňského skladu. Poté obsah kufříku už nikdo nekontroloval.⁶⁷

Ze svědectví vězňených žen se ví, že se přednášky konaly v době pracovního klidu nebo ve volné chvíli, nejčastěji v noci. Vězeňkyně se scházely v umývárně, na chodbě nebo v předsíni před záchody.⁶⁸ O Růžené Vackové říkaly, že její přednášky se velmi obtížně zaznamenávaly a jejich text byl obtížný, ale i přesto si dělaly velmi podrobné poznámky. Jak zaznamenala jedna z jejích posluchaček a spoluvězenkyň Jiřina Hošková: „*Paní profesorka měla hluboký hlas, moudré, laskavé oči a černé vlasy stočené do jednoduchého uzlu. Její přednášky byly nesmírně zajímavé, ale zapisovat se nedaly. Byly živým rozhovorem s posluchači. „Dívejte se a poslouchajte.“ Oslovovala nás křestními jmény*“.⁶⁹

V době, kdy měla Dagmar Skálová nemocnou ruku a nemohla psát, zapisovala přednášky Dagmar Šimková. Byla také jednou z velmi pozorných posluchaček Růženy Vackové.⁷⁰

Myslím si, že tyto ženy tímto činem dosvědčují své statečné chování v intelektuálním boji vězňených žen v československých represivních zařízeních. Je to velmi pěkný a užitečný nápad přednášky zaznamenat, dokázat je po celou dobu věznění ukrývat a bez problému, i když určitě s velkým strachem vynést na svobodu. Je to obdivuhodné a těmto ženám patří velké uznání.

3.7 Korespondence z vězení

Svým rodinným příslušníkům psala, jak to jen šlo. Celkem napsala asi 700 dopisů. Nejvíce svým drahým synovcům Andreji a Alexandrovi, sestře Jiřině, otci a jeho druhé ženě Marii Vackové. Ve svých dopisech je oslovovala všelijak, své synovce např. „*mí sladcí drahoušci, drazí šmidrkálové, mé drahé dušičky*“, sestru Jiřinu její přezdívkou z dětství Sepluška a sama se podepisovala jako Mokoň nebo Mokonička.

V dopisech, které psala své rodině, chtěla přesvědčit své blízké, že vězeňské utrpení u ní samé zbytečně prodlužované má nějaký smysl. Že léta ve vězení, nejsou léty ztracenými, ale

⁶⁷ VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. s. 265. ISBN 80-238-4327-3.

⁶⁸ Tamtéž, s. 266.

⁶⁹ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchajte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 57. ISSN 1211-7587.

⁷⁰ VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. s. 259. ISBN 80-238-4327-3.

naopak příležitostí, zdrojem jiných perspektiv, odlehčených od všedních starostí venku a trest podstupuje ze svého svobodného rozhodnutí. Mnohdy však svou rodinu kritizovala za to, že jí dost často nepíše.⁷¹

Růžena Vacková pro své dopisy vytvořila fiktivní postavu, které dala jméno Skorina, aby informovala o svých postojích a o svém postavení před očekávanou amnestií. Fiktivní přítelkyně Skorina se rozvádí se svým manželem (tím byl komunistický režim, který nabízel R. Vackové možnost zkrácení trestu). Skorinin „manžel“ je tak zjevem veskrze odpudivým a jinak tolerantní R. Vacková ve vztahu k němu nešetří silnými slovy. Postupně díky této postavě v dopisech popisuje i něco o tom, co dělá: *„Jsem ráda, že i Skorina má svou práci s uměním a že v tom ohavném manželství je něco, co ji naprosto vyrovnává a povznáší. Má dost práce i dost radosti z dětmi.“*⁷² R. Vacková tím myslí své vězeňské přednášky z dějin umění a dětmi okruh svých posluchaček. Také svým blízkým velice často oznamovala, jak smýšlí o systému.

*„Zdá se, že ten nevýslovný a nízký ničema, její manžel, jí dá po nastávajícím rozvodu pokoj na celý život. Vždyť jeho vina je prokázaná a jeho pokusy o to, aby nebyl rozsudek z jeho viny, jsou asi už marné.“*⁷³

Jiným případem, kdy užívala krycí jméno, je pan Josef Zvěřina, jehož nazývala v různých obměnách Pepánkem, Jozífkem, Otcem nebo D. Josefem.⁷⁴

⁷¹ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 17-161. ISBN 80-85795-10-8.

⁷² VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 122. ISBN 80-85795-10-8.

⁷³ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 108. ISBN 80-85795-10-8.

⁷⁴ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 168. ISBN 80-85795-10-8.

4 Čtvrté období života

4.1 Po vězeňská aktivita

Růžena Vacková se vrací z vězení po patnácti letech, a to v roce 1967. Dalo by se tomu říci, v předvečer Pražského jara.

V roce 1968 se vrací na svou katedru společně s Janem Patočkou, Václavem Černým a Zdeňkem Kalistou, s nimiž měla mnoho společného. Ale po několika týdnech odchází do důchodu s penzí 900 korun.⁷⁵

Ve stejném roce se stává členkou výboru Spolku politických vězňů K 231, v němž je Růžena opět činná. V roce 1969 je plně rehabilitována. Při nástupu normalizace v roce 1971 je ale její rehabilitace zrušena. Bylo jí odebráno všechno, co jí při rehabilitaci dali, snížili jí její důchod a chtěli vrátit částku 20 000 Kč, kterou dostala při rehabilitaci v hotovosti. Ty peníze, ale už dávno neměla, rozdala je. Takže se rozhodla, že tu částku bude měsíčně splácet po padesáti korunách ze svého důchodu.

V této době už nežije ve svém malostranském bytě, ale v bytě po svém otci se svou nevlastní matkou, kterou nazývala maceška.⁷⁶

Po návratu s vězení sepisuje své životní dílo věda o slohu, překládá literaturu o Keltech, pro řadové sestry píše kapitoly z českých dějin.

V lednu 1977 Růžena Vacková patří mezi první signatáře Charty 77. Myslím si, že se tímto činem chtěla opět přidat na tu správnou stranu a vyjádřit tímto svou velkou podporu.

Když byla Růžena v březnu roku 1977 na pohřbu Jana Patočky, tak policie prováděla zstrašovací manévry. Kolem hřbitova kroužily motoroky a lítal vrtulník. Byl takový hluk, že pohřbívající kněz nebyl téměř slyšet. Za každým stromem stál tajný člen STB s kamerou nebo fotoaparátem, tím bylo dáno najevo, že každý účastník na tomto pohřbu bude nějak potrestán.⁷⁷

⁷⁵ ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. Brno: Blok, 1991. s. 140-141.

⁷⁶ HOŠEK, Josef. Deset let od úmrtí Růženy Vackové. *Katolický týdeník*, 1993, roč. 4, č. 51, s. 5. ISSN 0862-5557.

⁷⁷ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

4.2 Poslední rok Růženy Vackové na světě

V květnu 1982 byla Růžena převezena do motolské nemocnice po náhlé cévní mozkové příhodě, spojené s poruchou řeči. Když s ní koncem května dr. Dagmar Pohůnková pořídila rozhovor, tak se velmi těžko vyjadřovala a nebylo ji všechno dobře rozumět. Bylo nutné po ni opakovat a ověřovat si jejich správnost. Tyto skutečnosti jsem zjistila z rozhovoru, který jsem pro přehlednější orientaci zařadila do přílohy č. 21.

Po návratu z nemocnice se řeč postupně vracela, ale už se nikdy neobnovila, tak jako dříve. Jednou takhle kolem večere vešla maceška do Růženčina pokoje. Růženka ležela na zemi, hrálo rádio. „*Co děláš,*“ zeptala se maceška, „*poslouchám církevní rozhlas,*“ odpověděla Růženka. Pak ji odvezli znovu do nemocnice. Krátce potom zemřela ve věku jednaosmdesáti let 14. prosince 1982 v Praze.⁷⁸

U její rakve si přátelé a studenti připomenuli slova ze starozákonní knihy Přísloví: „*Ženu statečnou kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. Statečně si vedly mnohé ženy, ale ty jsi je předčila všechny. Klamavá je líbeznost, pomíjivá krása; žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály. Dejte jí z ovoce jejích rukou, ať ji chválí v branách jejích činy!*“⁷⁹

4.3 Ocenění

O deset let později v roce 1992 ji prezident Václav Havel udělil in memoriam řád TGM a o rok později Univerzita Karlova zlatou medaili. Nejvyšší papežský řád Pro ecclesia et pontifice dostala ještě za života, propašovaný v krabičce od cigaret.⁸⁰

⁷⁸ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

5 Dílo Růženy Vackové

Po vědecké práci Římské historické reliéfy (1930) je publicistická činnost Růženy Vackové velmi plodná. V této době je vydán na vlastní náklady spis Růženy Vackové Obrana proti kritice Gabriela Hejzlara (1938), kniha Sokrates, vychovatel národa (1938) a mnoho statí.⁸¹

5.1 Růžena Vacková a její recenze

V následujícím textu zde si můžete všimnout, že se ve svém díle nezabývala jen klasickou archeologií a dějinami umění. Od doby kolem 1930 až do 1942 ji začíná velmi přitahovat česká dramatická tvorba, a proto publikuje jako divadelní kritička recenze v Národním středě (deník Československé živnostensko - obchodnické strany středostavovské), ve sborníku Žena v českém umění dramatickém, dále otiskuje psychologicky prohloubený soubor studií Současné české herečky, ve kterém porovnává aktérky české divadelní scény s hrdinkami antického dramatu. V souvislosti s touto zkušeností začíná pracovat na obsáhlém díle Výtvarný projev v dramatickém umění, které vyšlo až roku 1948 a velmi brzo bylo staženo.⁸²

Jak už to u divadelních kritiků bývá, svými recenzemi vzbuzovala mnohdy nelibost. V květnu 1938 se dostala do sporu s tehdejšími ředitelem Městských divadel pražských dr. Jahnem, který trval na tom, aby o vstupenku vždy předem telefonicky požádala. Projevila tehdy značnou dávku humoru, když mu prostřednictvím redakce vzkázala, že půjde-li se povyrazit, zatelefonuje. Půjde-li ovšem o kritickou kontinuitu, vstupenku si koupí, neboť „každá svoboda něco stojí“.⁸³

V březnu 1942 Růžena Vacková přestává psát do kulturní rubriky Národního středě a na místě jejích komentářů se objevují kolaborantské agitky vychvalující nebývalý kulturní rozkvět a připomínající samozřejmost závazků k říši.⁸⁴

⁸¹ VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho s ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. s. 163. ISBN 80-85795-10-8.

⁸² VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. s. 246. ISBN 80-238-4327-3.

⁸³ VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouchajte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 57. ISSN 1211-7587.

⁸⁴ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 294. ISSN 1210-7050.

5.2 Působnost Růženy Vackové v časopisech

V polovině třicátých let se začíná věnovat kulturně-politickým esejím, které vydává např. v revue Tak. Revue Tak vycházela od roku 1937 do února roku 1939. Růžena se zde setkává s katolickými publicisty, např. Rudolf Ina Malý, Ladislav Švejcar, Jan Scheinost, kteří se vůbec netajili tím, že sympatizovali s italskými fašisty. Také řadu let s velmi vyhraněným způsobem vstupovali do debaty o krizi demokracie. Revue Tak v sobě kombinovala vyhraněný politický postoj s většinou kvalitní uměleckou kritikou a literární tvorbou. R. Vacková zde publikovala kulturní glosy a eseje a některá čísla dokonce pochvalně recenzovala v Národním středě.⁸⁵

Také psala do různých časopisů jako je například Katolík, Vyšehrad, Kulturní revue filozofické stati např. Boj o kulturní základy, Progres, pokrok a vývoj, Jdeme do nového slohu. V Boji o kulturní základy definuje rozdíl mezi ideovostí a ideologií, která ideji v podstatě uhýbá. Progres, pokrok a vývoj odstiňuje význam těchto termínů a zvláště tu je pojednání Syntetik dneška. Vacková se v něm dotýká duchovního obzoru Johna Henryho Newmana (1801 – 1890), původně příslušníka anglikánské církve, velkého katolického teologa a kardinála, který se postavil proti stroze naturálnímu evolucionismu Darwinovu, stejně jako o století později přírodovědec a jezuitský teolog Pierre Teilhard de Chardin. Růžena Vacková sděluje: „*Tak byly vytvořeny vývojové teorie dvě: přímo náboženská, bohovědná a rozvojová teorie Newmanova a vývojová teorie vědy a umění. Ta druhá vyšla ze zkoumání struktur: vskutku, podnícena teorií přírodovědnou srovnávala slohová ústrojenství řady uměleckých děl. (...) Jako věda ovšem nedoslovila své závěry, vyjadřujíc prozatím vědecké ignoramus o smyslu tohoto přísně zákonitého vývoje. Avšak člověk – vědec mohl dotáhnout své poznání k vyznání, že základ tohoto vývoje objektivních, hmotných nelhoucích struktur je metafyzický, ba přímo náboženský. (...) Theorie umění posílila poznání bohovědné o poznávání plánu Božích svým objevem o tom, že lidstvo stále hlouběji chápe i svůj údělný svět a sděluje své poznání o něm, o skutečnostech v obrazech skutečnosti.*“⁸⁶

⁸⁵ GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 287. ISSN 1210-7050.

⁸⁶ VACKOVÁ, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40, s. 439. ISSN 0049-5123.

Dostává se nám do ruky klíč k její příští Vědě o slohu, určené světovým názorem, k němuž došla badatelskou cestou. Ale ke konečnému zformulování započatého díla dojde až za dvacet let, mezitím Růžena Vacková strávila velkou část ve vězení.⁸⁷

Vedle zmíněných časopisů publikovala v Listech filologických, v Životu, ve Vychovatelských listech, v Programu D, v Katolických novinách a v Obrodě, otiskla články k jubileu Hany Kvapilové nebo např. o Viktoru Dykovi.⁸⁸

Časopis Katolík vycházel v letech 1945 až únor 1948 a vedl ho jezuita pan Adolf Kajpr. Po celou dobu jeho existence do něj R. Vacková přispívala svými články. List se programově vyhraňoval vůči lidoveckému klerikalismu jakožto „zneužívání náboženství politikou, podřizování náboženské politice“, zároveň však vyzýval náboženské kněží a laiky, aby nerezignovali na své občanské povinnosti, orientovali se v politických idejích a vnímali náboženství také jako věc veřejnou: „*Náš časopis chce probouzet české katolíky k bdění a činnosti k nejpłodnější katolické akci; chce budit svědomí národa, vychovávat ke skutečné mravnosti a mravní ušlechtilosti, statečnosti a odpovědnosti; chce upozorňovat na kladné a jednotící prvky v národě i na jeho chyby.*“⁸⁹

V časopise Katolík se např. řešil problém odsunu, neboli vysídlení Němců. R. Vacková se ve svých člancích pro tento časopis zabývala komentováním aktuálního dění, především kritizovala politický systém třetí republiky. Jejím dalším tématem byla vyhrcoená kritika liberalismu z konzervativních křesťanských pozic.

Vacková ve svých textech prokazuje, do jaké hloubky promýšlí a kritizuje postoje české levice a vnitřní předpoklady její ideologie. V těchto výše uvedených publikačních činnostech Růženy Vackové je důležité si povšimnout, že představují poměrně bezprostřední stopy její politické reflexe především v letech 1945 – 1948.⁹⁰

5.3 Římské historické reliéfy

Hlavním tématem habilitační práce Růženy Vackové z oboru klasické archeologie je reliéf. Název její práce jsou Římské historické reliéfy, jak už bylo výše zmíněno, jimiž se

⁸⁷ VACKOVÁ, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40, s. 440. ISSN 0049-5123.

⁸⁸ ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. Brno: Blok, 1991. s. 140.

⁸⁹ GJURIČOVÁ, Adéla. 20. stoletím s čistým štítem i utkvělými představami: Růžena Vacková. In: MAREK, Pavel – HANUŠ, Jirí (eds.). *Osobnost v církvi a politice: čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 550. ISBN 80-7325-097-7.

⁹⁰ Tamtéž, s. 551.

zabývá ve dvou svazcích, v nichž sleduje formální a obsahový vývoj starořímského umění. Pozornost soustředí na dějovost reliéfů, na jejich narativní rozvíjení historických příběhů nebo událostí, např. výjevy triumfu, oslavy císařova zákona, bitevní výjevy, ale také na reliéfy s mytologickými náměty a reliéfy na sarkofázích. Většina reliéfů, jimiž se Vacková zabývá, jsou vtesány do kamene, a to např. bitevní scény, výjevy obětování, triumfu a holdu, nesení kořisti apod.⁹¹

Druhý svazek reliéfů věnovala památce Vojtěcha Birnbauma, Otakara Zicha a Albína Stockého, kteří v době přípravy a vydání knihy zemřeli. Nejen z uctivosti a ze vzpomínky, nýbrž i z vědecké nutnosti je tato práce připsána třem předčasně zemřelým profesorům Karlovy univerzity.

Z vědecké nutnosti těmto dvěma: Vojtěchu Birnbaumovi proto, že popud k ní a prvotně k tomuto druhému dílu pod námětem ikonografického rozboru římských historických reliéfů vyšel o něho; Otakarů Zichovi proto, že v rozmluvách s ním, byl probírán leckterý základní problém a že jeho logická kontrola stála i v jeho nepřítomnosti nad prací a odváděla od bludných cest. Tato práce je prostě spjata s jejich učitelským vlivem do té míry, že není možno vědecky pravdivě ji od nich odloučit.

Její chyby jsou však chybami jejich žáka. Nemohu se krýt jejich autoritou, neboť ačkoli části práce byly v jejich rukou, přece nebyla jimi v konečné celistvosti kontrolována. Posuzovali její koncepci a její provedení v částech svých oborů. Prof. Dr. V. Birnbaum posoudil analýsu předmětnou, prof. Dr. O. Zich zásady obsahové analýsy.

Je pak věnována ze vzpomínky a úcty prof. Dru Albínu Stockému. A třebaže tento plný a bohatý praktik, čirý vědec naslouchající čirému materiálu, neměl rád práci abstraktní metodiky a za života je s laskavou rázností odmítal, je natolik spojen v mé uctivé vzpomínce s oběma učiteli, že nelze mi na něj při nich nevzpomenout.⁹²

Tímto, že jsem použila věnování Růženy Vackové svým učitelům z předmluvy, jsem chtěla ukázat, jak pro ni byli nesmírně důležití a jak moc si jejich práce vážila.

Velmi zajímavé je to, jak Růžena Vacková rozdělila své zkoumání římských reliéfů na formálně-vývojové a obsahově-vývojové aspekty.

⁹¹ VOJVOJÍK, Josef, LANGEROVÁ, Marie. *Patos v českém umění, poezii a umělecko-estetickém myšlení čtyřicátých let 20. století*. Praha: Argo, 2014. s. 84. ISBN 978-80-257-1115-6.

⁹² VACKOVÁ, Růžena. *Římské historické reliéfy: Obsahový vývoj*. Praha: Filosofická fakulta univerzity Karlovy, 1936. (Viz. Předmluva).

5.4 Výtvarný projev v dramatickém umění

Tuto knihu napsala s věnováním, cituji:

*Věnuji tuto knihu těm, kteří byli nejvíce v mé mysli v době, kdy byla psána, a kteří zaplatili svou vlasteneckou daň životem: své matce pí Růženě Vackové, svému bratru Doc. MUDru Vladimíru Vackovi, svému švagru univ. prof. MUDru Aleksandru Gjuričovi a jejich příteli, který byl popraven s nimi, Doc. MUDru Františku Procházkovi. Je to křížek na hrob, který je v cizině, u německé věznice v Drážďanech.*⁹³

Tato kniha byla psána už za okupace v roce 1942. Tehdy ovšem nemohla vyjít, neboť většina umělců, o nichž je v té knize řeč, byli lidé, které nebylo dovoleno uvádět a citovat. Buď byli v koncentracích, nebo byli promlčováni. Okolnosti, za kterých byla psána, určily však její podobu. Nemohla být zpracována s vědeckou přísností a vypravena s vědním aparátem. Psala ji v situaci, kdy ji nacisté zabavili knihovnu, a protože se ve státních institucích a knihovnách nechtěla doprošovat o výpůjčky, psala knihu jen s pomocí vlastní paměti a na základě hlubokého a všestranného vzdělání.⁹⁴

Tuto knihu se jí podařilo v roce 1948 i přes velké potíže vydat v nakladatelství dr. Václava Tomsy v Praze, které bylo ale brzy poté zrušeno. Tato šestisetstránková publikace byla po jejím uvěznění stažena z prodeje, mohla být k dostání občas jen v nějakém antikvariátu.⁹⁵

Jako celek je tato kniha pokračováním obdivuhodné Estetiky dramatického umění Otakara Zicha (1931), jehož Růžena Vacková tolik ctíla. Ještě navazuje na Hudební myšlení Josefa Huttera (1943), rovněž Zichova stoupence. Jedná se o mimořádnou knihu s vědecko-historickým významem. Její autorka se v ní podrobně a velmi osobitým způsobem zabývá celou řadou výtvarně-estetických a teatrologických aspektů, které se dotýkají „vše výtvarnosti“, sémiotiky a prostorově časovými vlastnostmi dramatu herce, inscenování, scénografie, vztahem mezi hercem a divákem (např. pohled na postavu, pohled a akce), mimo to také kulturně-historických a umělecko-filozofických aspektů divadla. Výtvarný projev

⁹³ VACKOVÁ, Růžena. *Výtvarný projev v dramatickém umění*. Praha: Dr. Václav Tomsa, 1948. 649 s. (viz. Věnování).

⁹⁴ VACKOVÁ, Růžena. *Výtvarný projev v dramatickém umění*. Praha: Dr. Václav Tomsa, 1948. 649 s. (viz. Úvodem).

⁹⁵ PTÁČKOVÁ, Věra. Metafyzická realista Růžena Vacková. In: *Miscellanea Theatralia: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*. Praha: Divadelní ústav, 2005, s. 44. ISBN: 80-7008-180-5.

vznikal v době a prostředí, kdy se velmi nápadně oživoval zájem o divadlo, hereckou a divadelní kulturu.⁹⁶

Ethos dramatu je jedním z hlavních témat této knihy. Ethos dramatu je pro Vackovou nedělitelně spojený s jeho patosem. Patos, pathema, zakládající étos: „*Každá řecká dramatická postava má však také své pathema. To jest, že má vnitřní i zevní osud, jímž se protrpuje na scéně k objasnění ethu. Trpí dramaticky jednáním svým nebo těch druhých. Ano, moderní hra, ba, jsou-li jaká, moderní dramata, jsou tragédiemi pathematu. Moderní dramatika dělá diagnosu utrpení.*“⁹⁷ V této ukázce z její knihy je zřejmé, že Růžena Vacková jako klasická archeoložka a znalkyně antické kultury věděla velmi dobře, že v řecké tradici nejsou étos a patos jednoduchými protiklady, nýbrž doplňující se jednotou.⁹⁸

5.5 Věda o slohu

Po příchodu z vězení přistupuje Růžena Vacková k sepsání Vědě o slohu, zachované v pozůstalostním rukopise.

Dne 20. března 1970 píše své přítelkyni a kolegyni z vysokoškolských studií paní Jiřině Zunové Kudrat do Spojených států: „*Zrovna dělám na práci slohovědné – dědictví vídeňské školy a po Birnbaumovi. Ti mladší už tu vývojovou teorii neznají, tak aby byla sepsána. Ať huř, ať líp – jak to člověk dovede. Ale musím být tou spisovatelkou. Proto mám dojem ustavičné kontinuity života, který opravdu bude dovršen.*“⁹⁹

Růžena Vacková se v poslední fázi svého života vracela k odkazu svého učitele s takovou naléhavostí, jako kdyby mu chtěla splatit nějaký dluh. Po návratu z vězení pracovala s pocitem, že je třeba předběhnout čas a vypracovat v krátkosti jeho vymezení teorii teorie.¹⁰⁰

V této knize Růžena Vacková v daných historických podmínkách a se spoustou svých osobních zkušeností nepřerušovaně a organicky rozvíjí odkaz starší vídeňské školy z pojetí vídeňských historiků Aloise Riegla, Franze Wickhoffa a Maxe Dvořáka. Věda o slohu vzniklá z vídeňské vývojové teorie, pracuje se strukturou konkrétních uměleckých výtvorů s cílem

⁹⁶ VOJVOJÍK, Josef, LANGEROVÁ, Marie. *Patos v českém umění, poezii a umělecko-estetickém myšlení čtyřicátých let 20. století*. Praha: Argo, 2014. s. 89-90. ISBN 978-80-257-1115-6.

⁹⁷ VACKOVÁ, Růžena. *Výtvarný projev v dramatickém umění*. Praha: Dr. Václav Tomsa, 1948. s. 634-635.

⁹⁸ VOJVOJÍK, Josef, LANGEROVÁ, Marie. *Patos v českém umění, poezii a umělecko-estetickém myšlení čtyřicátých let 20. století*. Praha: Argo, 2014. s. 92-93. ISBN 978-80-257-1115-6.

⁹⁹ VACKOVÁ, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40, s. 440. ISSN 0049-5123.

¹⁰⁰ Tamtéž.

ukázat, jak evropské lidstvo od Egypta po dnešek poznávalo skutečnost. Jsou sledovány dějiny vývoje myšlení uměním z ontologického hlediska. Jde o gnoseologii specifického rodu – o poznání tvarem. Tento druh poznání, který pracuje s kontexty tvaroslovných slabik, je analogií poznání rozumového a umožňuje vhled do tří oblastí: 1. Boha, 2. člověka a lidského společenství, 3. přírody.¹⁰¹

Pro sloh platí fáze archaismu, klasicismu, barokního principu, historismu, artismu, které je zapotřebí odlišovat od čtyř způsobů nazírání, jimiž je idealismus, realismus, naturismus a abstrakcionismus. Mezi slohy pak existuje vzájemná gnozeologická vaznost. Pro moment poznání není vždy určující kvalita díla, ale jeho schopnost účastnit se na onom poznávání tvarem (hledání ontologické podstaty).

Autorka se zde opírá, jak si můžeme s textu všimnout, o výtěžky ze starší vídeňské uměnovědné školy. R. Vacková směřuje k teologii dějin umění. V souvislostech evropského prostoru počítá egyptský sloh jako první historický sloh, který obsáhl člověka v mezích stereometrie bloků. Avšak lidská bytost samotná čekala až na člověka řeckého. Pohanský cyklus římského slohu přijal pro svou a pro všechny příští doby lidského vývoje vědomí o hodnotě obce, tedy nejenom hodnotu osobnosti.

Křesťanský cyklus římského slohu, který je těsně propojen s prvním římským cyklem, je současně jeho transcendencí. V době karolínské, otonské a v románském slohu je tvar jistoty řadového pořádku zdokonalován. Teprve gotika nazírala světozorně moc a právo každého i nepatrného jednotlivce. Pozdní gotika, ve fázi renezanace, je dokladem krize hodnot. Baroko ztracenou hodnotu bytí restituuje zaměřením na hodnotu absolutní – Boha. Taky historismus 19. století je slohem. V roce 1967 nazvala sloh naší doby slohem stěhování národů.¹⁰²

R. V. např. sloh renezanaci ruší a nazývá ji jako barokní princip gotiky. Jedná se o znak idealizující abstrakce, který staví renezanaci mimo vlastní souvislý vývoj gotiky. Renezanace je totiž krizí víry, nikoliv filozofického světového názoru a myšlení. Podobné smýšlení měl i Birnbaum, R. Vacková za něj domyslela jeho závěry zejména ve stati *Italské renezanace* (1926), kde je tento fenomén posuzován jako krize životního názoru, která trvala v Itálii již od 12. století. Je tedy vysvětlitelné, proč v generalizujícím půdorysu R. Vackové *Vědy o slohu*

¹⁰¹ VACKOVÁ, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40, s. 443. ISSN 0049-5123.

¹⁰² Tamtéž, s. 444.

byla renesanci dána pouze etiketa jednoho z oněch vazných principů mezi jednotlivými slohy, a to principu barokního.¹⁰³

Věda o slohu řadí látku dějin umění podle kritérií slohové ideové obsažnosti a příznačnosti. Vlastní metodou strukturálního rozboru je sémiotika, přesahující metodou i cílem přístup výlučně sémantický. Staví totiž na základech ontologických, noetických a psychologických. To je závažné z hlediska přetlumočení jazyka umění do jazyka rozumového pochopení a pojmového sdělení. Tady pokračuje R. Vacková v nejlepší tradici české estetiky třicátých let, a to konkrétně Otakara Zicha. R. Vacková vychází ze Zichovy významové představy, která v její formulaci tvořila u Zicha jádro teorie poznání uměleckého díla. R. Vacková byla jeho oddaná následovnice.¹⁰⁴

Růžena Vacková vytvořila svoji Vědou o slohu důsledný systém bez jakýchkoliv skupin. Systém z rodu těch, jež je třeba posuzovat z jejich vlastních kritérií. Opřena o vídeňskou uměnovědnou teorii vývoje, konfrontovanou s bohovědnou rozvojovou teorií Johna Henryho Newmana, i s optimistickou evoluční vizí Pierra Teilharda de Chardin, zaštitěna zákonitostmi Vojtěcha Birnbauma, estetikou Otakara Zicha, sémantikou a sémiologií vyřkla poslední slovo české větve vídeňské školy a vlastně toho učení vůbec.¹⁰⁵

¹⁰³ VACKOVÁ, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40, s. 445. ISSN 0049-5123.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 446.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 447.

Závěr

Vsadila bych velké jmění na to, že když vyjdu na ulici a oslovím několik lidí s otázkou: „*Kdo to byl Růžena Vacková?*“ Naprostá většina nenalezne odpověď.

Myslím si, že toto si Růžena Vacková nezaslouží. Proto jedním z cílů, této práce, je čtenáře s touto osobou seznámit, přiblížit mu životní osudy oné ženy, profesorky, vězeňkyně... Kolik významných činů za svůj život udělala a čím vším si musela projít. Tato práce by měla upozornit na Růženu Vackovou jako na pedagožku klasické archeologie a dějin umění, což dokládají i její obsáhlé publikace. Určitě by měla všechny čtenáře poučit tím, jaký byl smysl věznění Růženy Vackové, kde strávila více než patnáct let svého života.

Aby mohla tato práce vzniknout, bylo velice důležité, vzhledem k neexistenci žádné ucelené monografie, nashromáždit co nejvíce pramenů a literatury a následně ji prostudovat. Jak jsem již řekla v úvodu, k tomuto tématu není mnoho materiálů. Velice dobře hodnotím návštěvu Národního archivu v Praze, kde jsem si nejen ověřila informace, které se v některé literatuře lišily, ale získala spoustu nových.

Důležitá pro Růženu Vackovou byla její tvorba, proto jsem ji věnovala nemalou část. Po rozsáhlé práci Římské historické reliéfy, která je koncipovaná na základě vývojově genetické metody vídeňské školy, se klíčovým dílem české teatrologie stává Výtvarný projev v dramatickém umění. Zde navazuje na Estetiku dramatického umění svého učitele Otakara Zicha. Jejím posledním výrazným dílem je Věda o slohu, jímž završila metodicky odkaz svého učitele Vojtěcha Birnbauma a české větve vídeňské školy.

V příloze této práce jsem použila materiál, který jsem získala v Národním archivu v Praze (osobní spis, rodný list) nebo z časopisů (fotografie R. Vackové, rozhovor). Přílohu jsem se snažila vytvořit obsáhlou a považuji ji za velice hodnotnou pro lepší čtenářovu představivost.

Tato práce by se tedy měla stát první publikací, která obsahuje ucelený životopis osobnosti Růženy Vackové i se všemi peripetiemi jejího osudu. Měla by se touto cestou dostat do povědomí těch, kteří ji neznali a u těch kteří ji znali, by neměla upadnout v zapomnění.

Činnost na této práci byla pro mě velice obohacující a doufám, že svým obsahem přispěje k ucelení tématu pro další generace.

Růžena Vacková patří k vynikajícím osobnostem českého tvůrčího života nejenom svým dílem vědeckým a literárním nebo svou činností pedagogickou a vlivem nesporné autority, ale i svým zaměřením veřejným. Nalézáme ji ve varu všeho současného dění v kterékoliv době. Je vždy připravena riskovat pro společné blaho.

Velmi mě mrzí, že už jsem si při psaní své práce nemohla s paní Růženu Vackovou sama osobně promluvit a poznat ji. Pro mě a pro všechny čtenáře by to byl zajisté mimořádný zážitek.

Resumé

Práce zahrnuje informace o životě a díle Růženy Vackové, přibližuje okolnosti politického procesu, na jehož základě byla souzená. Práce vychází z dostupné literatury, časopisů a především archivních pramenů.

Růžena Vacková byla profesorka klasické archeologie na filozofické fakultě Univerzity Karlovy, historička umění a divadelní kritička. Růžena byla ženou, která se jako občanka postavila s plnou rozhodností proti nacismu i proti komunismu.

Narodila se 23. 4. 1901 ve Velkém Meziříčí. Klasické gymnázium navštěvovala ve Vyškově a ukončila ho maturitu v Brně. Poté odchází od své rodiny studovat do Prahy. Na Filozofické fakultě Karlovy univerzity studuje obor klasické archeologie a dějin umění. V roce 1925 promovala a v roce 1930 byla habilitována jako soukromá docentka pro obor klasické archeologie.

Přednáší o dějinách umění starověkého, které zahrnuje antiku egyptskou, mezopotámskou a výtvarné umění římské i řecké.

V letech 1930 – 1942 působí jako divadelní kritička a své recenze publikuje například v Národním středě, ve sborníku Žena v českém umění dramatickém.

Za německé okupace v roce 1944 byli Růženy bratr MUDr. Vladimír Vacek a sestřin manžel Doc. MUDr. Alexandr Gjuríč popraven za protinacistickou činnost, ona sama byla v únoru 1945 zatčena a obviněna pro svou ilegální činnost z přípravy velezrady. Ale při květnovém povstání je osvobozena.

V roce 1945 se opět vrací na Karlovu univerzitu, kde se v roce 1947 stává profesorkou klasické archeologie.

V únoru 1948 se účastní protikomunistické studentské demonstrace. V roce 1952 je zatčena na 22 let a obviněna ze špionáže pro Vatikán a USA a za přípravu velezrady. V nejtěžších ženských věznicích tráví patnáct let. V roce 1967 je propuštěna.

Je činná až do své smrti. V roce 1968 se stává členkou výboru Spolku politických vězňů K231. V roce 1969 je plně rehabilitována, ale roku 1971 je její rehabilitace zrušena. V roce 1977 podepisuje Chartu 77. Umírá 14. 12. 1982 v Praze.

Mezi její dílo patří knihy s názvy Římské historické reliéfy ve dvou svazcích, útlá kniha Sokrates, vychovatel národa, Výtvarný projev v dramatickém umění, a nakonec Věda o slohu. Kromě knih psala do různých časopisů, např. Katolík, Vyšehrad, Národní střed nebo revue Tak.

Summary

This bachelor thesis deals with the life and work of Růžena Vacková, it explains the circumstances of the political case on which basis she was judged. The thesis proceeds from available literature, magazines and primarily from archival sources.

Růžena Vacková was an archeology professor at the Faculty of Arts at Karlova University, art historian and theatre critic. She was a woman, who, as a citizen, opposed the racism and communism with full determination.

She was born on 23. 4. 1901 in Velké Meziříčí. She studied the classical Gymnasium in Vyškov and took her school-leaving exam in Brno. Then she leaves her family for her studies in Prague. At the Faculty of Art of Karlova University she studies the field of classic history and history of art. In 1925 she received her degree and in 1930 she was awarded a degree of a private senior lecturer for the field of classic archeology. She gives lectures about history of ancient art, which include Mesopotamian and Egyptian antique along with Roman and Greek fine art.

From 1930 to 1942 she works as a theatre critic, she publishes her reviews for example in *Národní střed* or in anthology called *Žena v českém umění dramatickém*.

During the German occupation in 1944 her brother MUDr. Vladimír Vacek and brother-in-law Doc. MUDr. Alexandr Gjuríč were executed for their anti-nacism activities, in february 1945 she herself was arrested and accused of illegal activity and preparation of high treason. However, during the May uprising, she is freed.

In 1945 she is getting back to Karlova University, where in 1947 she becomes a professor of classic archeology.

In February 1948 she participates at students' anti-communist demonstration. In 1952 she is arrested again and accused of espionage for Vatikán and the USA and of preparation of high treason. Then she spends next 15 year in the most severe prisons for women. She is discharged in 1967.

She is creative up to her death. In 1968 she becomes a member of committee of *Spolek politických vězňů K213*. In 1969 she is fully rehabilitated, but as soon as in 1971 her rehabilitation is annuled. In 1977 she signs the Charter 77. She dies on 14. 12. 1982 in Prague.

Her work comprise books called *Římské historické reliéfy* in two volumes, a thin book called *Sokrates, vychovatel národa*, then *Výtvarný projev v dramatickém umění* and *Věda o slohu*. Apart from books, she also contributed to magazines, e.g. *Katolík*, *Vyšehrad*, *Národní střed* or *Tak*.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno.

Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti Praha – Státní prokuratura, 4SPtI 68/52, nezpracováno.

Literatura

GJURIČOVÁ, Adéla. 20. stoletím s čistým štítem i utkvělými představami: Růžena Vacková. In: MAREK, Pavel – HANUŠ, Jiří (eds.). *Osobnost v církvi a politice: čeští a slovenští křesťané ve 20. století*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. s. 546-556. ISBN 80-7325-097-7.

PTÁČKOVÁ, Věra. *Metafyzická realistka Růžena Vacková*. In: *Miscellanea Theatralia: sborník Adolfo Scherlovi k osmdesátinám*. Praha: Divadelní ústav, 2005. s. 43-52. ISBN: 80-7008-180-5.

ROTREKL, Zdeněk. *Skrytá tvář české literatury*. Brno: Blok, 1991. 241 s.

VACKOVÁ, Růžena. *Římské historické reliéfy: Formální vývoj*. Praha: Filosofická fakulta univerzity Karlovy, 1930. 304 s.

VACKOVÁ, Růžena. *Římské historické reliéfy: Obsahový vývoj*. Praha: Filosofická fakulta univerzity Karlovy, 1936. 200 s.

VACKOVÁ, Růžena. *Výtvarný projev v dramatickém umění*. Praha: Dr. Václav Tomsa, 1948. 649 s.

VACKOVÁ, Růžena. *Vězeňské přednášky*. Praha: Archiv univerzity Karlovy, 1999. 267 s. ISBN 80-238-4327-3.

VALTROVÁ, Marie. *Růžena Vacková: Ticho z ozvěnami*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994. 168 s. ISBN 80-85795-10-8.

VOJVOJÍK, Josef, LANGEROVÁ, Marie. *Patos v českém umění, poezii a umělecko-estetickém myšlení čtyřicátých let 20. století*. Praha: Argo, 2014. 371 s. ISBN 978-80-257-1115-6.

Periodika

GJURIČOVÁ, Adéla. Uvědomělé kichotiády: politické myšlení Růženy Vackové. *Soudobé dějiny*, 2005, roč. 12, č. 2, s. 285-308. ISSN 1210-7050.

GJURIČOVÁ, Adéla. Růžena Vacková: Dopis generálnímu tajemníkovi OSN. *Salve*, 2005, roč. 15, č. 1, s. 98-108. ISSN 1213-6301.

KOSATÍK, Pavel. Vězení jako osud – Růžena Vacková. *Respekt*, 2010, roč. 21, č. 3, s. 56-57. ISSN 0862-6545.

VACKOVÁ, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40, s. 438-449. ISSN 0049-5123.

VALTROVÁ, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouvejte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 56-58. ISSN 1211-7587.

Denní tisk

HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

HOŠEK, Josef. Deset let od úmrtí Růženy Vackové. *Katolický týdeník*, 1993, roč. 4, č. 51, s. 5. ISSN 0862-5557.

Internetové zdroje

FF MU Brno – Katedra filosofie. Josef Zvěřina. *Phil.muni.cz*. [Online]. Dostupné z URL <<https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/zverin.html>>. [Cit. dne 2015-04-05].

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Rodný list Růženy Vackové

Příloha č. 2 - Růžena Vacková v r. 1934

Příloha č. 3 - Osobní spis R. Vackové

Příloha č. 4 – Růžena Vacková jako vězeňkyně komunistické režimu

Příloha č. 5 - Osobní karta odsouzené R. Vackové

Příloha č. 6 – Výpis z rozsudku R. Vackové

Příloha č. 7 – Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, strana č. 1

Příloha č. 8 – Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, strana č. 2

Příloha č. 9 – Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, strana č. 3

Příloha č. 10 – Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, strana č. 4

Příloha č. 11 – Dopis generálnímu tajemníkovi OSN, strana č. 5

Příloha č. 12 – Usnesení o amnestii prezidenta republiky ze dne 9. května 1965

Příloha č. 13 – Rozhodnutí o přerušení výkonu trestu odnětí svobody ze dne 26. Července

Příloha č. 14 – Prohlášení o mlčenlivosti ze dne 26. července 1965

Příloha č. 15 - Povolanka k návštěvě z roku 1967

Příloha č. 16 – Hlášení změn z roku 1967

Příloha č. 17 - Růžena Vacková s bývalou spoluvězeňkyní Jiřinou Hoškovou a jejím manželem v roce 1975

Příloha č. 18 - Růžena Vacková v červnu 1981

Příloha č. 19 – Popis osoby: Růžena Vacková

Příloha č. 20 – Otisk palce pravé ruky Růženy Vackové

Příloha č. 21 - Ukázka rozhovoru s dr. Dagmar Pohůnkovou na konci května roku 1982 v motolské nemocnici

Příloha

Příloha č. 1 - Rodný list Růženy Vackové ¹⁰⁶

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

křesťan NÁRODNÍ VÝBOR V *Velkém Hrástě*

OKRES *Velké Hrástě* č. 3140.

RODNÝ LIST

V RODNÉ MATRICE FARNÍHO ÚRADU CÍRKVE *římskokatolické*
ve Velkém Hrástě.

VE SVAZKU *XIV.* ROČ. 1901 NA STRANĚ 409 POD ČÍS. ŘADOVÝM *52.*
JEST ZAPSANO

Den, měsíc a rok narození	<i>23. 7. 1901 dvacítkrátšestnáct dubna jedenácté devítlet jedna</i>
Místo narození	<i>Velké Hrástě</i>
Jméno a příjmení dítěte	<i>Růžena Vacková</i>
Pohlaví	<i>ženské</i>
Státní občanství	
Jméno a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, povolání a bydliště otce, jména a příjmení jeho rodičů	<i>MUDr. Bohumil Vacek, křesťan lékař, naroz. 9. července 1871, syn Josefa Vacka, inkasovníka v Hrobovně a Johanny roz. Claudius.</i>
Jméno a příjmení, den, měsíc, rok, místo narození, povolání a bydliště matky, jména a příjmení jejích rodičů	<i>Růžena Vacková roz. Vašátková, nar. 14. července 1874, dcera Sigmunda Vašátka, adonkáta ve Velkém Hrástě a Emílie roz. Kómáňkové.</i>
Poznámky	

Předseda:

ve Velkém Hrástě dne *16. února 1952.* *r. z. A. Matulová,*
matkyně

Min. vnitra - úřední tiskoviny - U 01 - 109-30 Patlak se třesť. Čís. skl. 3201/A

¹⁰⁶ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6Tsl 41/52, nezpracováno, rodný list.

Příloha č. 2 - Růžena Vacková v r. 1934¹⁰⁷

¹⁰⁷ HALÍK, Tomáš. Žena, které komplikovala život statečnost. *Lidové noviny*, 2001, roč. 14, č. 96, s. 24. ISSN 0862-5921.

Příloha č. 3 - Osobní spis R. Vacková ¹⁰⁸

Zákl. čís. 17039	Obr.	Společníky má - nemá	Uprchl dne:
2937	Ods. 539	Osobní spis založil: STAV NÁPRÁVNÝCH ZAŘÍZENÍ v Ústí nad Labem, nchr. ú.	Na útěku dopaden:
Nastoupil trest SSM dne 13.6. po odsouzení 1952			Pokus, příprava útěku:
Vodán-a do vazby - trestar dne 7. / 2. 1952 20.40 hod. kým			
OSOBNÍ SPIS			
Vacková Příjmení	Růžena Jméno	Zaměstnání: profesorka	Původní povol.: dtto
	Rozená nebo přezdívka	Rod. stav: svobodná	Voják nevoják ne
Narozen(a) 23.4.1901	Kde Velké Meziříčí	Národnost: česká	Dříve trestán: --
	Okres Žďár nad Sázavou		
Vazba	1. od 7. 2. 1952-20.40 do 13/6 1952-14 d. t. j. r. 4 m., 5 d., 17 hod., 20 min		
Odsouzení a rozsudkem (náletem... IV)	1. Státní soud v Praze z 13. / 6. 1952 č. j. 6 Ts I 41/52		
K trestu	1. 22 - dvacet dva roků 7 měs. 15 dní <i>14 roků 7 měs. 15 dní</i>		
Pro trestný čin	1. § 86/1, 2a, 2b, a § 78/1c, 2b		
Nástup trestu	1. 13.6.1952 ve 14 hod.		
Počátek trestu	1. 7.2.1952 ve 20.40 hod.		
Přerušení trestu			
Konec trestu	1. 7.2.1974 ve 20.40 hod. 2. 22.9.1969		
Další opatření	propadnutí celého jmění		
Propuštěn na svobodu dne a hod.	27.4.1964 podmíněně prop.		bezpečnost:
Poslední bydliště (před zatčením)	Praha 3, Malostranské nám. č.1		<i>Při propuštění ke P.P. mít možnost nepřehlédnout podmínky</i>
Bydliště po propuštění	<i>Trávek 7, Javor. horn. nář.</i>		<i>Č. 1</i>

¹⁰⁸ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno, Osobní spis R. Vackové.

Příloha č. 4 – Růžena Vacková jako vězeňkyně komunistické režimu ¹⁰⁹

¹⁰⁹ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno, vězeňský spis.

7760

ZN

OSOBNÍ KARTA ODSOUZENÉHO

zákl. č.* <i>170391</i>	Růžena Vacková jméno a příjmení nar.: 23.4.1901	ubytování* <i>2^{1/6}</i> dif. skup. <i>8/12-10</i>
----------------------------	---	--

I. stav: *svobodná* žije sama
vztah k rodině: *písemný styk s otcem*

nezl. děti: exekuce č. 1.* předpokl. výdělek: * *210/63*

zdrav. stav: *DX*

trvalé bydliště: *Praha, Malostránské nám. 1.*

II. délka trestu: * *17. 1/2 měsíce* pro §: *86,78*

nástup trestu: *7.2.52* konec trestu: * *22.9.69* vazba: *ANO*

lhůta pro PP: * *30.11.60* dříve trestán: *--*

zákaz činnosti v oboru: *nemá*

III. školní vzdělání: *5. obec. 8 roč. klasické gymnásium*

odborné školy: *filosofická fakulta Karl. university, promovaná
doktorka filosofických věd*

původní povolání: *univerzitní profesorka* prac. poměr: *trvá*

jiné odborné znalosti: *ovl. jaz. německý, francouzský, latinsky, část
italský a anglicky*

polit. příslušnost: *od r. 1945-1948 v lidové straně*

polit. a veřejné funkce: *publicistka v odborných a kulturních
časopisech*

IV. odborné školení v NZ: */*

kvalif. třída:

zapojení v NZ: */*

jiné záznamy: (útěkář, provokatér, kočující, psychopat, amnestant z r. 1960-1962 apod.).
-

* vyplňuje se tužkou MV č. skl. 318

¹¹⁰ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Příloha č. 6 – Výpis z rozsudku R. Vackové¹¹¹

n. 118 Znojmo 42
3

Státní PROKURATURA V PRAZE. v Praze dne 17/1 1953 .

4S P t I 68/52

V ý p i s z r o z s u d k u .

PhDr. Růžena V a c k o v á nar. dne 23/4 1901
v Velkém Meziříčí
zaměstnáním univerzitní profesorka
posledně bytem v Praze III. Malostranské nám. č. 1
byl rozsudkem státního soudu v PRAZE
ze dne 13/6 1952 č.j. 6 Ts I 41/52
potvrzeným - ~~poznávacím~~ rozhodnutím nejvyššího soudu v PRAZE
ze dne 5/9 1952 č.j. To III 202/52
odsouzen pro trestný čin podle §§ 86/1, 2a, b, 3c, 78/1c,
2a, b tr. zák.
k trestu odnětí svobody v trvání 22 roků
k peněžitému trestu v částce - Kčs, v případě
nedobytnosti k dalšímu trestu odnětí svobody na -
ke ztrátě čestných práv občanských na dobu 10 let,
k propadnutí celého jmění.
Odsouzení je nepodmíněné.
Uvedený rozsudek je v právní moci ode dne 5/9 1952
a je vykonatelný.
Tento výpis nahrazuje stejnopis vyhotovení rozsudku
z důvodů uvedených v § 4 tr.ř.
Krajský
Státní prokurátor :
v zast. Dr. Zítek v.r.
Za správnost vyhotovení
vedoucí úředník oddělení:
Zasílám na vědomí - k dalšímu opatření ohledně
pochází z lékařské rodiny, svobodná, nemajetná -
údajně netrestána

¹¹¹ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti Praha – Státní prokuratura, 4SPtI 68/52, nezpracováno.

6

Ladubice, N. P. T. B/10 28. VI. 1956.

Vážený pane tajemníku,

obracím se k Vám v naději, že při svém pobytu v Československu
včetně zákonné jasně i do protiprávního postavení nás
vězňů, je nůž je upírán charakter, právní etas a samosprávné
i práva politické vězňů, ličbaže podle definice, charakte-
ristiky a obsahu mezinárodního práva nám náležel.

Dovolují si Vám, vážený pane generální tajemníku,
Vám, který představíte autoritu řádu v kultuře lidského
společnosti, dokázat skutečnost našeho protiprávního
postavení svou zkušeností a na svém případě.

Jsem vězňem v různých věznicích a nyní tuť rok
v železe věznic v Ladubicích od r. 1952 (7. 7. 1952) po odsouzení
na základě obžaloby z nelegality, špionáže, ideového kontrat-
nictví a sabotování v oblasti církevní politické. Byla
jsem však obžalována a odsouzena především proto, že jsem
hájila a šířila věru a základy římsko-katolické církve
a to episkopem, kterým je každý vězeň na mém místě a
ve své funkci povinnou v době perzekuce. Mni tuť doka-
zovat Vám, pane generální tajemníku, že náboženství vůbec a
křesťanský světový názor a církev byly persekované. Detailně
byla jsem i za káma, jako profesorka klavírní archeologie
na filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze, vyhoštěna
z učitelství a zbavena učitelství činnosti právě proto, že
můj socialistický názor nesouhlasil s naukami marx-leninismu,
a knižadls jsem hájila alespoň základní zásady učení.
Byla jsem tudíž již mým svým zatčením a odsouzením sti-
hána pro zásady samosprávné perspektované v kulturním
světě. Ličbaže hájit jak práva obce, církve, vědy, tak
základní lidské zásady, v míře a způsobu odpovídajícího
vybilance bylo mou samosprávnou povinností - ať jak říční
ideologie tuto povinnost stihala.

Byla jsem utatně zavázána i čistou památkou

¹¹² Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

2

bratři lékaři, švakři lékaři popravených v Stázdanech v r. 1944, makromé umělec v koncentračním táboře v Jugoslávii v r. 1948 a bratrance, který zahynul v r. 1945 na bojišti hlodu. Byli to odpovídní vězňové, kteří za okupace hájili morálku a práva národa a práva lidstva. Byla jsem vězněna a z velkoryadly obžalována za okupace i já sama. Byl tady sa-
 mohljní, zejména hájit ve všech důležitých situacích křesťan-
 ski základy evropské kultury.

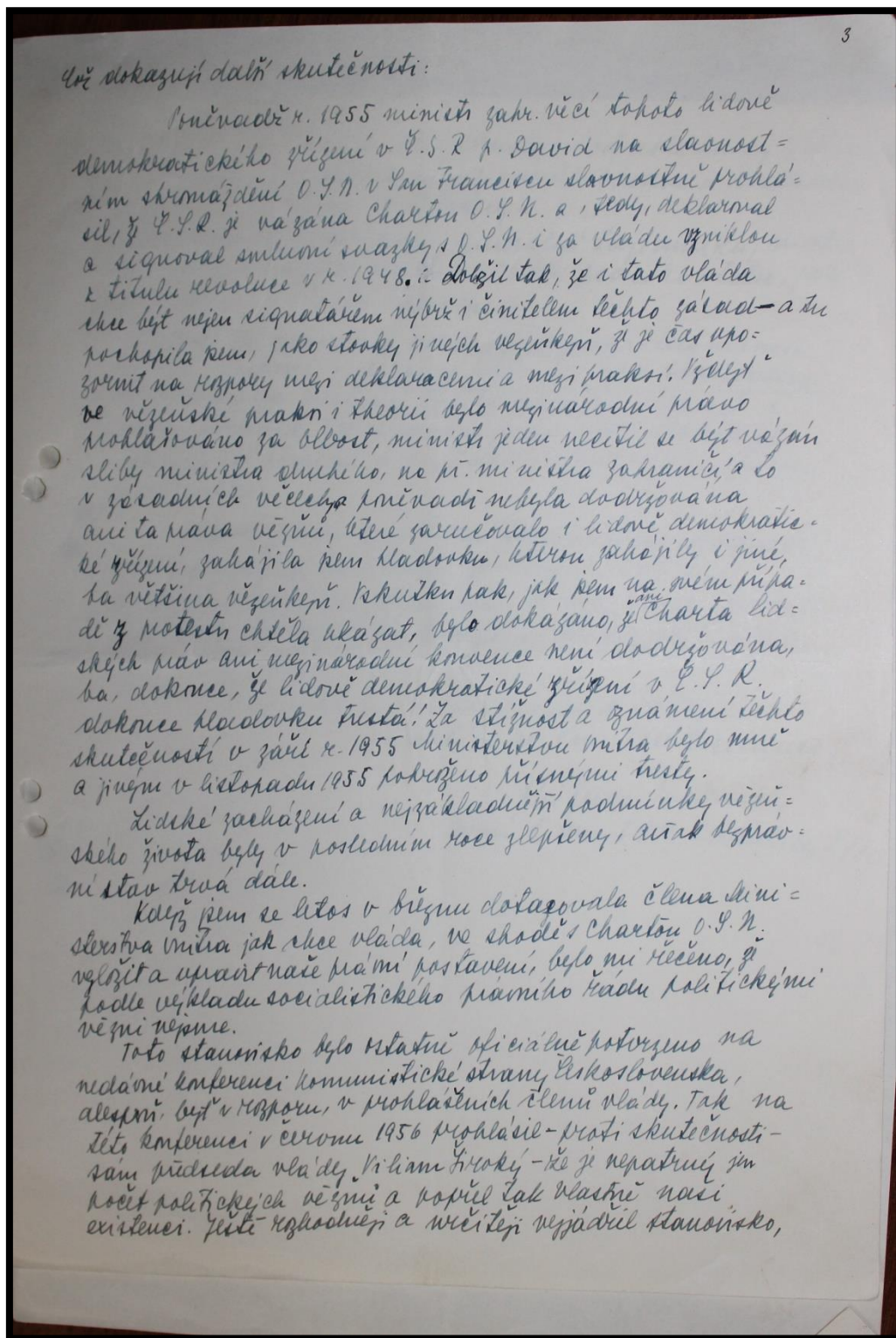
Kuře, byla jsemka tuto činnost odrazena na 22 let a to v jednapadesátém roce svého věku. Prakticky tedy na doživotí. Byla jsem zbavena občanských práv na 10 let
 3 bylo mi zakázáno užívat doktorský titul.

7) Od r. 1948-1955 bylo zcela nemožné bojovat ^{jak} proti nekommunismu a protinávorním zprůsobím výsledků i vězňů, tak proti teoriii, která prokládá podle třídní ideologie, že se hlavním a nejtěžším zločinem v tomto systému jsou činy politické a ideové obrany - i proti právu, která nikdy trestala i bestialní vraždy 7 až 10ti lety, kdes to, podle ideologie a praxe marx-leninistické „nejprostší“ zločin, totiž politický, byl trestán (při Čínech, obvykle tzn. čína = nejch jako politický či lépe policejní pře střep) mnohaletými žalářem a nejtěžšími zprůsobím výsledků i vězňů.

V r. 1954 byly i zde, v t. r. nápravném pracovním táboře v Pardubicích, podmínky vězňů vpravě a i robo-
 vání skupiny nás vězňů tak neúnosné, že jsem zahájila jakož i ostatní skupina vězňů, hladovku. Kufno při znat, že se po hladovce poměry přece jen zlepšily natolik, že základní podmínky života a zachování zdraví jsou uspokojivé. I přitomže době jsou (ovšem zejména v posledních měsících) poměry na normalní úrovni normalních vězňů, se na pochopitelné úroveň.

Přesto však pracovní stav nás vězňů politických je nepřátní a v poměrech vacua iuris.

¹¹³ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

¹¹⁴ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

4

(kteří se jmenují Kruppa a Mašín) p. ministři Václav Kopecký. Ona ne-
 patří edit politických vězňů, kterou připustil p. min. předseda
 široké pou, jako mi bylo veřejno, nemlu na jakém právním základu,
 ti, kteří jako stranice nebo soudci nyní jako řízení provinili
 proti režimu. Nikoli tedy „reakcionáři“ kterým předseda vlády
 (ovšem v N.D.R.) Grottelové vyznal alespoň politické motivy
 protistátních činů.

Právní postavení zločince je tedy i nyní stavem proti
 statutu lidských práv.

Aiňak lidově demokratické řízení v Č.S.R. vedle
 komunistickou stranou nepřiznává význam ani ta
 práva, která jsou respektována křesle. Řešení je ve
 stavu ideologického nátlaku at' pokud jde o práci,
 která je nucena, at' v době klidu, když je mu poskyto-
 vána celá pouze ta, která je v souladu s marx-lenin-
 ským názorem. Pracovní podmínky i jiná práva vězňů
 jsou kvalifikována - což je nátlakem - podle stavu
 „něskolení“ tedy podle stavu, jak podléhá nebo, zá-
 poru, jak odpovídá tomuto nátlaku.

Touto soustavou jsou tak význam prakticky
 odříznány i věci, které neodporují výkladu z trůnního
 stanoviska právního poručení.

Tak ne př. v mém případě: jako univerzita pro-
 fesorka, kde byla ve věznicí vězněna i za delikty
 nepolitické, měla být, patří křesle, právo ne celbna
 na práci vědeckou, alespoň ve volných chvílích
 neomezovanou. Do mladší doby tak byly mi jaká
 i ostatním nejen odříznány vešle odměňující práci
 potřeby vůbec - zejména na dopisy domů. Dokonce jsem
 byla trestána ze to, že byly u mne nalezeny oprané
 listy mých přátel. Bylo trestů mít tužku, sít,
 papír a plynámký. Bylo to trestáno ai nekolikadenní
 korekci mne měni v temnici. Teprve nyní, že tomu
 ai mých, byly mi dovoleny studijní pomůcky
 a nyní př. učitelůk věznicí mi slibil, že mi poskytnou
 a studijní materiál nebude mi při prohlídce
 odříznán.

¹¹⁵ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

5

Byly však nutné i jiné podmínky, nebožuske sniky jako
lisno mate a misral a veji z pameti oprave a sestavené
byly, mit i jiné odebrány.

Nyní tedy, nežiný pane generální tajemníku, mohu
psát, avšak s papírem na kolenu, bez pracovního stolu, jak
také činím s tímto dopisem.

Lékol by nemělo odporovat mare-leninismu
a řídní justiční ideologii přese jin namí stanovena
a dovedené na určitá místa nově, dopisů a
životní porádek. Což nás dím jím jako doklad
základního poměru lidové demokratického zřízení
k režimům.

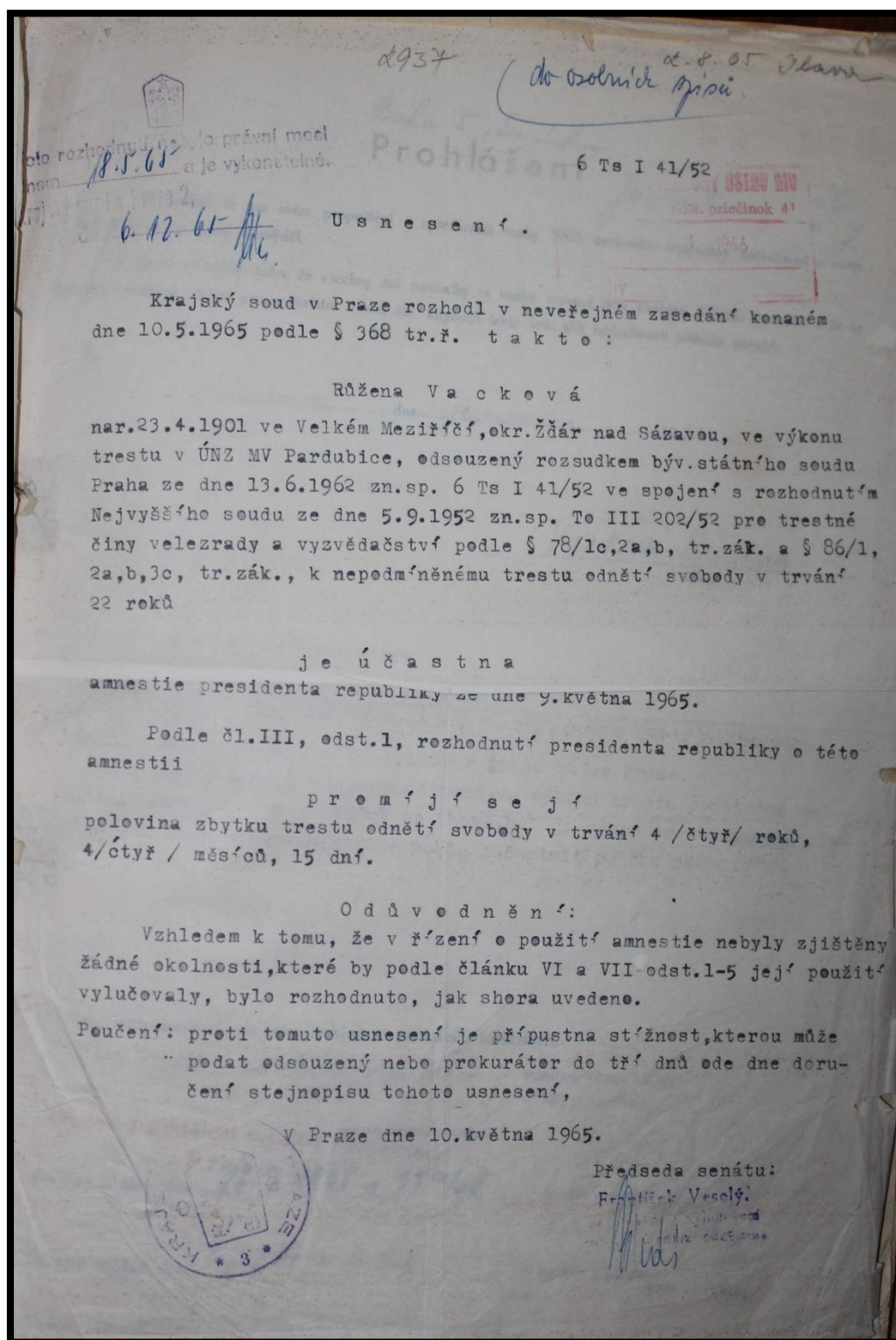
Vážný pane generální tajemníku, odpustě,
že se odvažuji Vám tímto způsobem doložit
oprávnit skutečné stav věcí. Je to jediná příleži-
tost kdy, alespoň pale domám, může být slyšen
náš, milý hlas.

V upřímné oddanosti a důvěře
poroučím se Vám, Vaš Excellence,

Růžena Vacková,
nepřít. č. km. 579 Pardubice B/10

¹¹⁶ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Příloha č. 12 - Usnesení o amnestii prezidenta republiky ze dne 9. května 1965¹¹⁷

¹¹⁷ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno.

Příloha č. 13 – Rozhodnutí o přerušení výkonu trestu odnětí svobody ze dne 26.4.1901¹¹⁸

Útvar nápravných zařízení MV
v Pardubicích.

ROZHODNUTÍ
o přerušení výkonu trestu odnětí svobody.

Odsouzenému Růženě V A C K O V Ě, svobodné,
nar. 29.4.1901 v Velkém Meziříčí, okr. Žďár nad Sázavou,
posledně bytem Praha 2, Malostranské nám. č. 1, tč. ve výkonu
trestu odnětí svobody v trvání 17 roků, 7 měsíců, 15 dnů, který mu byl uložen
rozsudkem býv. státního soudu v Praze ze dne 13.6.1952
čj. 6 Ts I 41/52 pro §§ 86/1, 2a, b, 78/1c, 2b tr. zák.,

přerušuji dle § 326 odst. 1 tr. ř. výkon trestu odnětí svobody
na dobu od 26.7.1965 - 10. - 1961. do 27. července 1965 16.- hodin.
Jmenovaný se bude zdržovat v Praze 5, Malostranské nám. č. 7,
kde je povinen hlásit příchod a odchod na příslušné ohlašovně.

Odůvodnění:

Výkon trestu přerušen z naléhavých rodinných důvodů.
Jmenovaná v současné době obdržela telegram o úmrtí svého otce,
jehož pohřeb se koná dne 26.7.1965 v 15.30 hod. v Praze.
Vzhledem k tomu, že odsouzená nemá ve výkonu trestu podstatné nedo-
statky, dobře pracuje a slušně se chová, byl jí výkon trestu ~~zprvu~~ pře-
rušen jak shora uvedeno, aby se mohla zúčastnit pohřbu svého otce.

Toto rozhodnutí slouží jako doklad k prokázání totožnosti.

v Pardubicích dne 26. července 1965. Náčelník útvaru NZ MV:
[Podpis]

Kulaté úřední razítko:
Obvodní oddělení veřejné bezpečnosti
Praha 5

Příchod hlášen dne 26. 7. 1965 o 17.10 hod. Razítko a podpis *[Podpis]*
Místní oddělení veřejné bezpečnosti
Praha - Smíchov

Odchod hlášen dne 27. 7. 65 o 9. hod. Razítko a podpis *[Podpis]*
Místní oddělení veřejné bezpečnosti
Praha - Smíchov

MV č. skl. 330 příchod dne 29. 7. 65
v 15 hodin *[Podpis]*

¹¹⁸ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Příloha č. 14 – Prohlášení o mlčenlivosti ze dne 26. července 1965¹¹⁹

Trest přerušen na dobu 2 dnů.
Od 26.7.1965 - 10.-h.
do 27.7.1965 - 16.-h.

Pražka 5, Smíchov
Prohlášení Janáčeková máti. c. y.

Prohlašuji, že po svém propuštění z vyšetřovací vazby SNB zachovám naprostou mlčenlivost o všem, o čem jsem se ve vazbě dozvěděl.

Jsem si vědom toho, že všechny své poznatky ve vazbě získané jsou součástí státního tajemství a že se vystavím trestnímu slíhání pro protistátní trestní čin, kdybych tento svůj slib mlčenlivosti jakkoliv porušil.

V Pardubicích dne 26. července 19 65.

Václava Růžma
.....
podpis.

Skl. č. 154. Prohlášení o mlčenlivosti (české), 41-55. Tisk Věznice č. 2 Praha.

¹¹⁹ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Příloha č. 15 - Povolenka k návštěvě z roku 1967¹²⁰

POVOLENKA K NÁVŠTĚVĚ

Povolují návštěvu u odsouzeného:

V a c k o v á Růžena 23.4. 1901
(jméno, příjmení a data narození)

na den **19. března** 19. **67** hod. **8,00 - 9,00**

Návštěva se povoluje příbuzným:

G j u r i č Andrej Janáčkovo nábřeží 7
G j u r i č o v á Jiřina P r a h a 5

Poznámka: **balíček povolen do 3.kg.**

v **Ostrově** dne **7.3.** 1967.

MV č. skl. 329

VĚZNIČNÍ ÚV
OSTROV náčelník
naš Ohří, schr. 100

¹²⁰ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Příloha č. 16 – Hlášení změn z roku 1967¹²¹

**Nápravně výchovný ústav MV
OSTROV nad Ohří, schr. 100**

HLÁŠENÍ ZMĚN - 993

Ú N Z

Zákl. č. vězně

Obviněný, odsouzený: **Vacková** **Růžena** **23.4.1901**
příjmení jméno datum narození

Změny, k nimž u vězně došlo:

Dne 27. dubna 1967 propuštěna na svobodu podmíněně usnesením
o.s. K.Vary č.j. PP 231/67, zkušební doba stanovena na 3 roky.
Bydliště po propuštění: Praha 5, Janáčkovo nábř. č. 7
Počátek trestu: 7.2.1952 délka trestu 17 roků 7 měs.

St. soud v Praze č.j. 6 Ts I 41/52

Razítko ÚNZ:

MV č. skl. 320

KRAJSKÝ SOUD V PRAZE

Dostá dne -2 V 1967
Dne 27.4.1967

Za správnost údajů odpovídá:
Hyttilová
čitelný podpis a hodnost

¹²¹ Národní archiv, fond Ministerstva spravedlnosti – Státní soud, 6TsI 41/52, nezpracováno.

Příloha č. 17 - Růžena Vacková s bývalou spoluvězeňkyní Jiřinou Hoškovou a jejím manželem v roce 1975¹²²

¹²² Valtrová, Marie. Růžena Vacková: dívejte se a poslouvejte. *Xantypa*, 2006, roč. 12, č. 4, s. 57. ISSN 1211-7587.

Příloha č. 18 - Růžena Vacková v červnu 1981¹²³

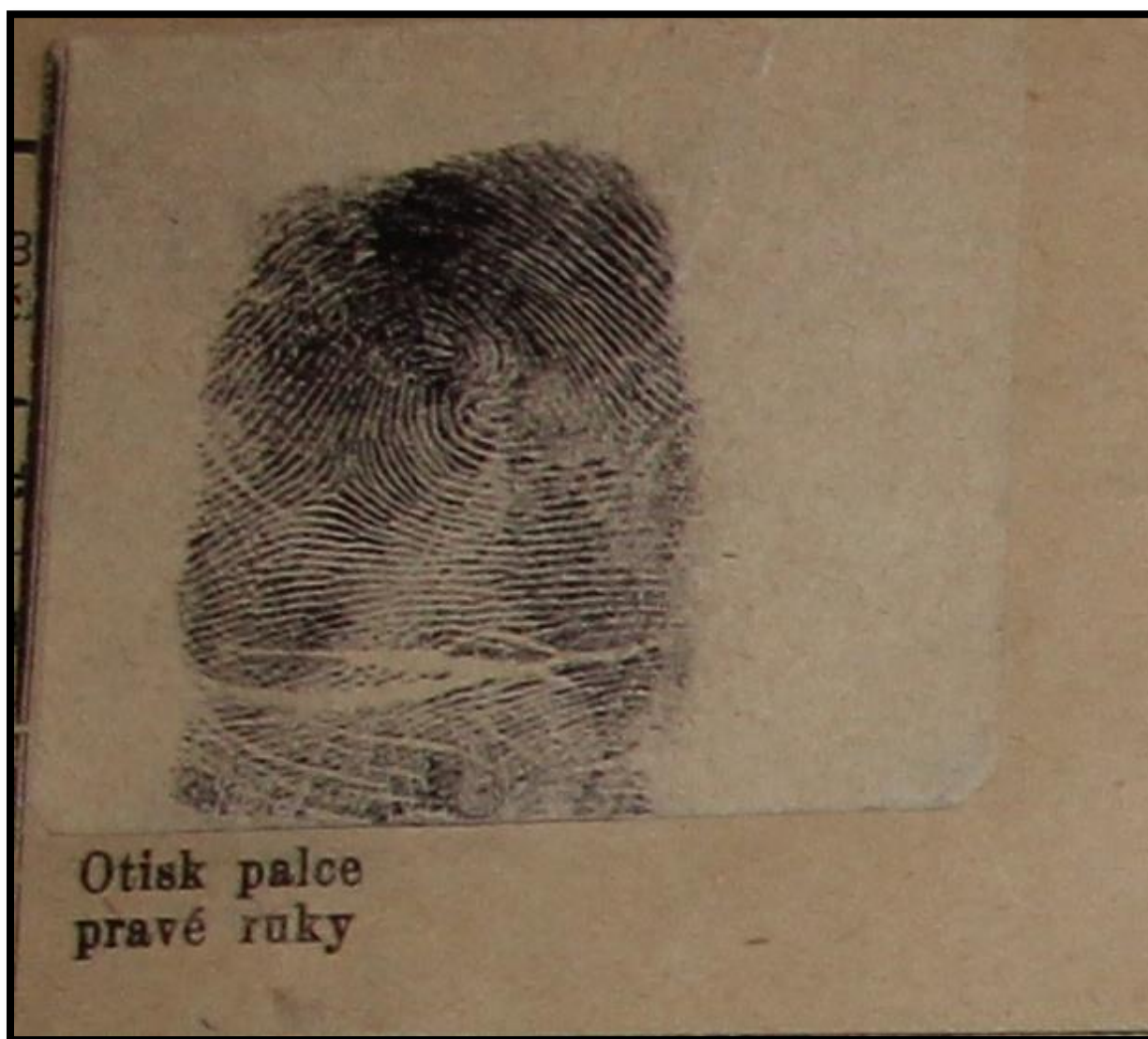
¹²³ Vacková, Jarmila. Osud a dílo Růženy Vackové. *Umění*, 1992, č. 40. ISSN 0049-5123. s. 438.

Příloha č. 19 – Popis osoby: Růžena Vacková¹²⁴

P o p i s o s o b y			
Výška (v cm)	162 cm	Váha	60 kg
Obličej	podlouhlý	Pleť	bledá, zdravá
Vlasy	černé	Čelo	vys ké
Obočí	česmé	Oči	hnědšedé
Uši	v oválné	Nos	rovný, tupý
Ústa a rty	souměrná	Vousy	///
Zuby	vadné	Brada	kulatá
Zvláštní znamení	jízva v podpaží pravé paže		Vada řeči, hlasu
Držení těla a chůze	přímé		žádná
Chování a ostatní návyky kouření, vědecká práce, čtení,			

¹²⁴ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

Příloha č. 20 – Otisk palce pravé ruky Růženy Vackové¹²⁵

¹²⁵ Národní archiv, fond Správa Sboru nápravné výchovy (SSNV), nezpracováno.

**Příloha č. 21 - Ukázka rozhovoru s dr. Dagmar Pohůnkovou na konci května roku 1982
v motolské nemocnici¹²⁶**

Růženka: Čtu Kiplinga. Je to staré a líbezné.

Dagmar: A má to co říct dnešku?

R.: (Souhlasně přikyvuje.) Pochopila jsem, nejlíp chápeme věci vratné.

D.: Co znamená vratné?

R.: Věcem, ke kterým se vracíme, rozumíme nejlíp ... Nevěděla jsem, že j tak těžké dešifrovat. Angličtina se mi dešifruje nejlíp. Lépe než čeština.

D.: Zkoušela jste mluvit anglicky?

R.: Nezkoušela.

D.: How are you?

R.: To rozumím.

D.: Tak odpovězte.

R.: ---

D.: Řekněte „I am well“.

R.: (Opakuje velmi srozumitelně.)

D.: Vidíte, že to jde.

R.: To není problém. Nejtěžší je dešifrování. Dešifrovat vnitřní řeč. Pochopila jsem něco úžasného. Je to bohatství. Je to nesdělitelné. Čím víc jsem postižená ve sdělování, tím bohatší mám vnitřní řeč. To nepochopí, kdo nemá vnitřní zkušenost. Jsem ráda, že jste tu.

D.: Je to vnitřní řeč beze slov?

R.: (Souhlasně přikyvuje.)

D.: Není tedy pravda, že předpokladem myšlení je jazyk?

R.: Je to věc duchovní a věc Ducha...

D.: V tom, co říkáte, je velká naděje – že lidi, kterým ubývá fyzických sil a schopností, mohou růst jinak a dostávat křídla. My se někdy díváme na lidi, kteří nemohou komunikovat, jako na lidi, kteří nemají o čem se sdílet.

R.: Vy mi dáváte sílu naděje, že němota a hluchota není něco uzavřeného. Třeba že to nemluví – a doufala jsem to, co říkám. Totiž připadalo mi to po tomhle období něco připoutaného, něco krásně připoutaného.

D.: K čemu?

R.: K osobě, k osobám, k pluralitě.

D.: Nahoru?

R.: Nahoru, ano. Zaznělo to ve mně silně, to, co jste říkala, ale silně jako dešifrace. A jedna věta silně mi zazněla z literatury, z čteného. To, že se ozývají v člověku mnohé hlasy – a s myšlenkou smíru. Ale to se netýká někoho osobně – to se týká lidstva ...

¹²⁶ HOŠEK, Josef. Deset let od úmrtí Růženy Vackové. *Katolický týdeník*, 1993, roč. 4, č. 51, s. 5. ISSN 0862-5557.